

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

DIVADELNÍ FAKULTA

**Katedra alternativního a loutkového divadla
Scénografie alternativního a loutkového divadla**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**VPLYV SÚČASNÝCH DESIGNOVÝCH A MÓDNÝCH TRENDŮ NA
SCÉNOGRAFICKÚ TVORBU**

Lenka Rozsnyóová

Vedoucí práce: Mgr. Andrea Králová, Ph.D.

Oponent práce: MgA. Robert Smolík

Datum obhajoby: jún 2017

Přidělovaný akademický titul: MgA.

Praha, 2017

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

THEATRE FACULTY

**Department of alternative and puppet theatre
Stage design of alternative and puppet theatre**

DIPLOMA THESIS

**THE INFLUENCE OF CURRENT DESIGN AND FASHION TRENDS UPON
THE STAGE DESIGN ART**

Lenka Rozsnyóová

Thesis supervisor: Mgr. Andrea Králová, Ph.D.

Opponent: MgA. Robert Smolík

Date of the thesis defence: June 2017

Academic Degree: MgA.

Prague, 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou/magisterskou/disertační práci na téma

vypracoval(a) samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne

.....
podpis diplomanta

Upozornění

uplatnění výsledků diplomové práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

Pod'akovanie

Andrei Královej, Dite, Honzíkovi, Medžik a mojej skvelej rodine

Abstrakt

Diplomová práca je priestor, v ktorom sa snažím zachytiť a reflektovať zdroje, z ktorých primárne vychádzam pri tvorbe projektov realizovaných v priebehu štúdia na Divadelnej akadémii múzických umení z formálneho aj obsahového hľadiska.

Je rozdelená na dva väčšie textové celky a to teoretickú a praktickú časť.

V teoretickej časti voľne spracovávam zoznam inšpiračných zdrojov, ktoré majú vplyv na moju tvorbu z hľadiska scénografie ako ženstvo, výtvarné umenie, móda, folklór a tie sa v náznaku snažím priblížiť.

V druhej časti diplomovej práce sa zameriavam na praktickú stránku svojej tvorby. Uvádžam niekoľko vlastných divadelných aj nedivadelných projektov, na ktorých demonštrujem praktické využitie inšpiračných zdrojov uvedených v teoretickej časti práce.

Obidve časti diplomovej práce sú prekladané obrazovou prílohou, ktorá zahŕňa inšpiračné zdroje a ilustruje proces vzniku uvedených projektov.

Abstract

This diploma thesis reflects my inspirational resources I relied on when realizing creative projects during my studies at the Academy of performing Arts in Prague.

It consists of two major parts - theoretical and practical.

The first one is an analysis of the major influences upon my scenographic work - mainly visual art, fashion & folklore.

In the second part of this thesis I analyse the body of my work (theatrical as well as non-theatrical projects) where all these influences have manifested themselves.

There are also visual materials attached to the thesis where the actual creative process of the projects realised can be traced.

Obsah

ÚVOD.....	10
TEORETICKÁ ČASŤ	11
1 KONCEPTY	12
1.1 Wabi- sabi	12
1.2 Minimalizmus	15
1.3 Surrealizmus	17
2 INŠPIRÁCIE	18
2.1 Ľudové umenie/ Folklór	18
2.1.1 Pletenie	18
2.1.2 Tkanie	19
2.1.3 Vyšívanie	20
2.1.4 Modrotlač	20
2.1.5 Čipka	21
2.2 Materiály.....	22
2.2.1 Textilné materiály	22
2.2.2 Prírodné materiály	23
2.3 Ľudské telo a kostým	25
2.4 Móda	27
2.4.1 Postmoderní návrhári	27
2.4.1.1 Rei Kawakubo	27
2.4.1.2 Martin Maison Margiela	29
2.4.2 Ľudový odev	30
2.4.2.1.1 Pracovný kroj	31
2.4.2.1.2 Sviatočný kroj	32
2.4.2.1.3 Obradný kroj	34
2.5 Módna fotografia	35
2.5.1 Madame Peripetie	35
2.5.2 Julia Hetta	36
2.5.3 Karol Plicka	37
2.5.4 Václav Jirásek	38
PRAKTICKÁ ČASŤ	40
3 Zločiny. Ženy. Doc.	41
4 Hodinový hotel	45

5	K smrti šťastní	49
6	Krása	54
6.1	Krása I	54
6.2	Krása II	59
6.3	Krása III	65
6.3.1	Koncept.....	65
6.3.2	Nápady a myšlienky	65
6.3.3	Ľudové prvky v mojej práci	68
6.3.4	Použité materiály, strihy a farebnosť	68
6.3.5	Modely	70
6.3.6	Výsledok.	71
	ZÁVER	81
	ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	82
	INTERNETOVÉ ZDROJE	83
	ZOZNAM CITOVANEJ LITERATÚRY	84
	ZOZNAM OBRÁZKOV	85

Úvod

Diplomovú prácu vnímam ako priestor k sformulovaniu vlastného estetického vkusu, ako priestor, v ktorom sa sama pred sebou snažím hľadať a charakterizovať prístupy vo svojej tvorbe. Ženstvo a veci s ním spojené sú ústrednou témou všetkých mojich autorských projektov.

Zatiaľ čo v bakalárskej práci som oslavovala krásu ženy z hľadiska vzhľadu, zaoberala som sa ideálmi krásy v rôznych časových obdobiach a ich premenami, v práci diplomovej k nej pristupujem z inej strany.

Krásu ženy vnímam prostredníctvom návratu k podstate a tradíciám.

Inšpiráciu nachádzam nielen v samotných ženských činnostiach ako je varenie, pečenie, vyšívanie, tkanie, pletenie a podobne, ale aj v materiáloch, s ktorými ženy prichádzali každodenne do styku, ako bavlna, seno, byliny, múka a iné.

Jednotlivé asociácie následne prepájam s vplyvmi súčasných designových a módných trendov.

Počas štúdia na DAMU som mala možnosť podieľať sa na niekoľkých druhoch projektov. Robila som divadelné predstavenia, výstavy, autorské projekty, performance, natáčala krátke filmy aj videoklipy.

Svoje poznatky sa snažím zhrnúť v diplomovej práci, kde porovnávam prístupy k viacerým formám z hľadiska výtvarníka. Zamýšľam sa nad tým, v ktorej forme sa charakteristické črty mojej tvorby uplatňujú jednoduchšie a kde naopak náročnejšie.

Všetky tieto myšlienkové pochody sa snažím zaznamenávať a priblížiť tak svoju tvorbu a prístup k nej aj ľuďom, ktorí ma nepoznajú.

TEORETICKÁ ČASŤ

1. KONCEPTY

Na začiatku diplomovej práce by som rada uviedla kapitolu konceptov, do ktorej zahŕňam minimalizmus, surrealizmus a pojem japonskej estetiky wabi- sabi. Netvrdím, že všetky moje projekty sa dajú jednoznačne do týchto smerov zaradiť, no uvádzam ich, nakoľko si myslím, že každý projekt má isté známky niektorého z uvedených konceptov a viem, že ma v tvorbe viac alebo menej inšpirujú.

1.1 Wabi-sabi

*„Wabi-sabi je krása vecí nedokonalých,
nestálych a neúplných.*

Je to krása vecí skromných a prostých.

Krása vecí neobvyklých.“¹

„Na otázku, čo je wabi-sabi, väčšina Japoncov zavrtí hlavou, zaváha a potom prenesie niekoľko ospravedlňujúcich slov s tým, že je ťažké to vysvetliť. Každý Japonec bude síce tvrdiť, že pocitu wabi-sabi rozumie- má to koniec koncov byť jeden zo základných pojmov japonskej kultúry, ale veľmi málo ich dokáže tento pocit vyložiť.“²

Provizorná definícia

„Wabi-sabi je najnápadnejším a najcharakteristickejším rysom toho, čo považujeme za tradičnú japonskú krásu. V panteone japonskej estetiky zaujíma zhruba rovnaké miesto ako grécky ideál krásy a dokonalosti v západnej kultúre. (Polarizácia sveta na východný a západný je šikovnou komunikačnou skratkou podobnou tomu, ako používame mená slávnych ľudí, udalostí a vecí ako dohodnuté zovšeobecňujúce znaky. Zvlášť opatrní by sme mali byť, keď charakterizujeme Japonsko ako východné. Hlavne po druhej svetovej vojne Japonsko postupne prijalo západné myšlienky a hodnoty za vlastné a japonské estetické myslenie bolo pozvoľna nahradené uvažovaním americkým a európskym.)

V celkovom prejave môže byť wabi-sabi spôsobom života. V najmenej miere je potom zvláštnym druhom krásy.

Najbližším ekvivalentom wabi-sabi je v angličtine slovo „rustic“ (rustikálny).

Slovník definuje slovo rustikálny ako „jednoduchý, obyčajný, neumelecký.. drsného a nepravidelného povrchu“. Rustikálny alebo primitívny však predstavuje iba jeden rozmer estetiky wabi-sabi, je to ale to hlavné, čo si mnohí predstavia, keď sa prvýkrát s prejavom wabi-sabi stretnú. Wabi-sabi má skutočne s tým, čomu hovoríme „primitívne umenie“ niektoré rysy spoločné a to v predmetoch, ktoré sú zemité jednoduché, skromné a vyrobené z prírodných materiálov.

Kedysi niesli japonské slová „wabi“ a „sabi“ odlišné významy. Sabi pôvodne znamenalo studený, chudobný, povädnutý. Wabi pôvodne označovalo biedu života osamote v prírode, ďaleko od ľudí, navodzovalo pocit bezútešnosti, sklúčenosti a smútku. Okolo 14. storočia sa ale významy oboch slov začali posúvať smerom k pozitívnejším estetickým hodnotám. Dobrovoľná samota a chudoba pustevníkov a askétov boli brané ako príležitosti k duchovnému obohateniu. Tým, ktorí boli naklonení poézii umožnil tento spôsob života nájsť zaľúbenie v každodenných drobných detailoch a pochopiť krásu nenápadných a prehliadaných stránok prírody. Nevábna jednoduchosť tak nadobudla nového významu a stala sa základom novej a čistej krásy.

Ako plynul čas významy wabi a sabi sa tak premiešali, že hranica medzi nimi je dnes samozrejme ťažko postihnuteľná. Keď Japonci povedia „wabi“ myslia tým „sabi“ a naopak a tak ľudia najčastejšie hovoria „wabi-sabi“.“ 3

Obrázok 1

Obrázok 2

Obrázok 3

„Krásu môžeme nájsť v škaredosti

Wabi-sabi je v rozlíšení krásy od ne-krásy alebo škaredosti dvojznačné. Na jednu stranu je krása wabi-sabi stavom, v ktorom sa zmierujeme s tým, čo považujeme za škaredé. Wabi-sabi naznačuje, že krása je dynamickou udalosťou, odohrávajúcou sa medzi nami a niečím ďalším. Krása sa môže prejaviť spontánne, záleží na správnych okolnostiach, kontexte, alebo uhle pohľadu. Krása je tak zmeneným stavom vedomia, výnimočným okamihom poézie a pôvabu. Skoro ako keby priekopníci wabi-sabi zámerne vyhľadávali ukážky konvenčne ne-krásnych, nevzhľadných, ale zato nie prehnane groteskných predmetov a navodzovali situácie, v ktorých ich menili v ich pravý opak.“⁴

1.2 Minimalizmus

Minimal art alebo minimalizmus je abstraktné umenie, ktoré sa snaží o návrat formy k prvotným štruktúram. Používa lapidárne geometrické tvary, prvky všedného života, základné tóny, zvuky a podobne. Ako smer prevládal najmä v anglosaských krajinách v 60. a 70. rokoch 20. storočia.

Samotný minimal art stojí v rozmedzí niečoho, čo môžeme vyjadriť slovom experiment. Ide o smer, ktorým autori nasledujú svoje pocity v rôznych formách umenia. Patrí do skupiny experimentálnych umeleckých smerov a je jedným z najobľúbenejších a tým najmasovejších v tejto skupine. Snaží sa na veci pozeráť formou akejsi štruktúry rôznych minimalistických tvarov, ktoré spolu tvoria sledovaný objekt. Práve slová s prefixom "mini" a obsahovou náplňou malý, maličký sú tie najpodstatnejšie v jeho charakteristike.

Vo výtvarnom umení sa minimalizmus prejavuje stratou obsahu a čistou orientáciou na geometrickú formu. Jeho základným znakom je odosobnenosť, formalizmus a strata rukopisu, autorstvo sa neprejavuje na povrchu sochy ani maľby, používa tzv. elitársku estetiku nudy, sériovosť, opakovanie, redukciu, používanie matematických postupov v kompozícii napr. Frank Stella. V sochárstve sa minimalizmus prejavil v monumentálnych formách napr. umelec Richard Serra. Na minimalizmus neskôr reagujú rôznorodé prejavy, ktoré zovšeobecnene nazývame postminimalizmus.

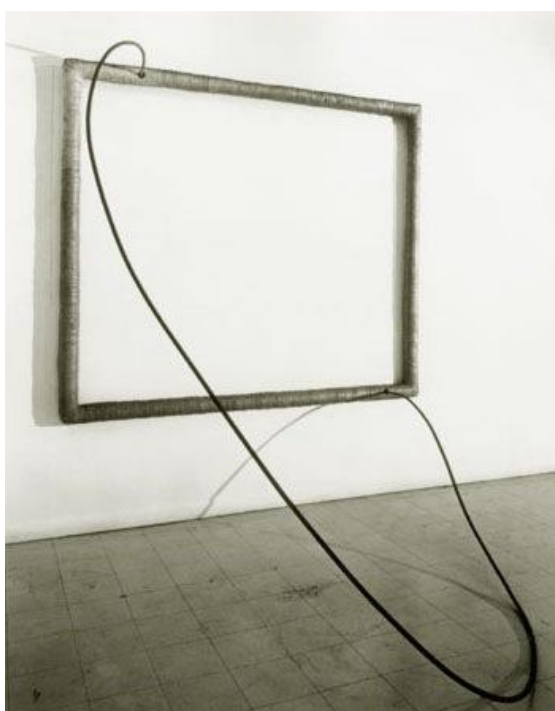
Postminimalizmus je výtvarná tendencia (výtvarný smer), ktorá vznikla na jednej strane ako pokračovanie minimalizmu, na druhej strane ako odmietnutie jeho rigidnosti. Kým v minimalizme sa forma stáva obsahom, v postminimalizme znovu môžeme vystopovať sebareflexiu autora, príklon k podvedomiu, erotike, oznamuje sa čiastočne rodovosť. Začiatky postminimalizmu datujeme po roku 1966 najmä u autorov akými boli Eva Hesse (1936 – 1970) a Richard Serra (1939). Postminimalizmus sa realizuje v oveľa širšom technologickom spektre, používa gumu, plst', textílie, povrazy, plastické hmoty, sadru a podobne.

Minimalizmus v architektúre teda nemusíme chápať vždy ako rozmerovú veličinu, ale skôr ako celkovú filozofiu návrhu. Táto filozofia vychádza z princípov, ktoré na prelome 19. a 20. storočia pomenoval Herbert Spencer ako „minimax“, čo znamenalo dosahovať maximálne účinky minimálnymi prostriedkami. V prípade rozmerov sa minimalizmus prejavil najmä pri návrhu bytov, ktoré na minimálnej ploche poskytovali maximálnu obývatel'nosť. Výrazové prostriedky minimalizmu spočívajú v použití

jednoduchých materiálov, farieb a už spomínaného jednoduchého tvaru. Používajú sa základné farby, nepracované materiály a základné geometrické útvary. Minimalistická tvorba sa uplatnila prevažne pri návrhoch interiérov.

Minimalizmus ma fascinuje svojou jednoduchosťou a čistotou. Mám rada jednoduché tvary a línie, ktoré rada využívam v kostýmoch, alebo v doplnkoch.

Baví ma možnosť kombinácie s prírodnejšími materiálmi a tvarmi, kedy vyniknú oba štýly a vzájomne sa nádherne dopĺňajú.

Obrázok 4

Obrázok 5

1.3 Surrealizmus

Počas medzinárodnej surrealistickej expozície z roku 1936, ktorá sa konala v Londýne, hostujúci rečník Salvador Dalí oslovil svoje publikum oblečený do starodávneho potápačského obleku s dvoma psami na vôdzkach v jednej ruke a biliardovým tágom v druhej. V polovici prednášky, ktorá bola obmedzená potápačskou maskou, sa španielsky umelec začal dusiť a potreboval pomoc. Publikum, nezasadené do kontextu predpokladalo, že jeho gestikulácie boli súčasťou predstavenia. Ako to uvádza umelecká legenda, surrealistický básnik David Gascoyne nakoniec zachránil Dalía, ktorý po zotavení poznamenal: "Chcel som len ukázať, že som sa ponoril hlboko do ľudskej mysle." Dalí potom dokončil svoj prejav a zverejnil svoje sprievodné diela. Surrealizmus, založený básnikom André Bretonom v Paríži v roku 1924, bol umeleckým a literárnym hnutím.

Navrhoval, aby osvietenie - vplyvné intelektuálne hnutie zo 17. a 18. storočia, ktoré podporovalo rozum a individualizmus - ustúpilo vlastnostiam iracionálnej, nevedomej mysle. Cieľom surrealizmu bolo oslobodiť myšlienku, jazyk a ľudskú skúsenosť z represívnych hraníc racionalizmu.

Breton študoval medicínu a psychiatriu a bol sčítaný v psychoanalytických spisoch Sigmunda Freuda. Obzvlášť sa zaujímal o myšlienku, že podvedomá myseľ - ktorá produkovala sny - bola zdrojom umeleckej tvorivosti.

Surrealistický automatizmus je metóda umeleckej tvorby, v ktorej umelec potláča vedomú kontrolu nad procesom tvorby, čo umožňuje, aby sa podvedomá myseľ mohla skvele ovládnuť. Umelci, ako je napríklad Salvador Dalí, a René Magritte vytvorili hyperrealistické, senné vízie, ktoré sú oknami do zvláštneho sveta, ktorý prevyšuje bdelosť života.

2. INŠPIRÁCIE

2.1 Ľudové umenie/ Folklor

Pochádzam zo Slovenskej republiky, ktorá sa môže pýšiť veľmi bohatou folklórnou tradíciou a dedičstvom. Je nevyčerpatelnou studnicou folklórneho bohatstva ako prejavu jedinečnosti, umeleckého cítenia a svojského nazerania na život.

Fascinuje ma precíznosťou v každom vyhotovení, ohromnou zdobnosťou a podporovaním ženstva v jeho krásnej čistej forme.

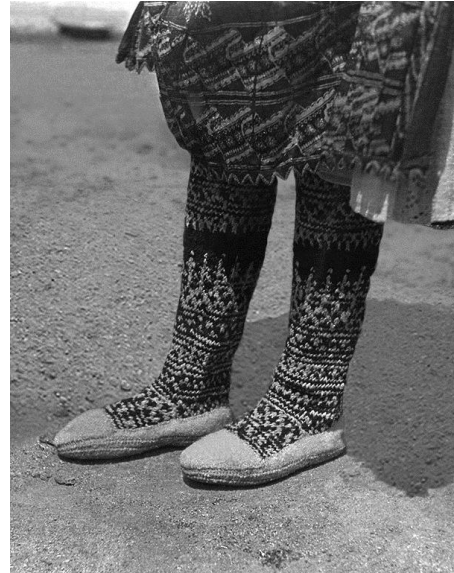
V nasledujúcej kapitole by som rada uviedla niekoľko príkladov ľudových tradícií a remesiel, predovšetkým spájaných so ženskými činnosťami, ktoré ma inšpirujú samotnou prácou, výsledkom, alebo materiálmi, s ktorými narábajú.

2.1.1 Pletenie

Pletenie je spôsob spájania vláken, nití, prútov a iných prvkov krížením a krútením alebo tvorbou očiek a slučiek. Pravdepodobne aj na území Slovenska boli postupy spleťania lyka, stebiel tráv, pásov kože a iných materiálov známe už v staršej dobe kamennej. Pletením sa zhotovovali predmety dennej potreby (nádoby, koše, sitá, rybárske pletené nástroje, drotárske výrobky), využívalo sa v stavitelstve (pletené steny a štíty budov, ploty), pri úprave účesov, pri zhotovovaní obuvi, odevov (pásy, čepce a iné) a iných druhov textilu a textílií (napríklad čipky). Pletené štruktúry sa tvorili buď zo skupiny rovnobežných prvkov, napnutých prípadne v podobe osnovy, ich krížením, krútením, alebo pravouhlým krížením dvoch skupín prvkov (pletenie košov z konárov, pletenie textilu z nití na forme). Z tohto spôsobu pletenia vzniklo tkanie ako samostatná textilná technika.

Obrázok 6

Obrázok 7

2.1.2 Tkanie

Je spôsob zhotovovania textilu, založený na pravouhlom krížení dvoch sústav nití-osnovy a útku. Mechanicky oddelované skupiny nití osnovy sa podľa vopred určeného poriadku striedavo pohybujú smerom hore a dolu, pričom sa zivou (štrbina medzi vrstvami nití) prevlieka útok. Prípravou na tkanie je snovanie. Tkanie sa vyvinulo z vpletania útku do osnovy.

Obrázok 8

Obrázok 9

2.1.3 Vyšívanie

Výšivka patrí k najrozšírenejším a zároveň najbohatším prejavom ľudového výtvarného umenia na Slovensku.

Väčšina ornamentov bola technického rázu a vychádzala z variácií stehovaných techník, krížikov a aplikácií. Tvarové a farebné variácie vznikali nielen harmóniou prírodných bielených a nebielených materiálov, ako boli ľanová a konopná niť, vlna a hodváb, ale aj kontrastom základných farieb, čoho sa dosahovalo domácim farbením prírodnými farbami: dubom a železom na čierne, šafranom na žlté, hlinkou na červené. Základné technické motívy sa rozvinuli na miestach účelového zošitia, obšitia, riasenia odevu. V ľudovej výšivke však môžeme nájsť aj bohatú ornamentiku, voľne komponovanú, umiestnenú na jednotlivých častiach odevu a bytového textilu tak, aby ich zdobila. Historický výskum a porovnanie ukazujú, že ľudová výšivka, hlavne v týchto voľných kompozíciách čerpala z vyspelejšej stehovanej výšivky z obdobia renesancie a baroka. Predlohy, ktoré sa na Slovensko dostali, pretvorili ľudové vyšivačky v zmysle miestnych tradícií.

Obrázok 10

Obrázok 11

2.1.4 Modrotlač

Je technika farbenia textílií indigom zafarbenej bavlnenej látky následne zdobenej potláčaním vzorov v negatívnej alebo viacfarebnej škále pomocou takzvanej rezervy-zmesi zamedzujúcej zafarbenie látky v mieste vzoru.

Táto technika má na Slovensku tradíciu už od konca 18. storočia, kedy sa k nám rozšírila z Holandska a Nemecka. Následne sa na našom území vytvorila pomerne hustá sieť modrotlačiarenských dielní, keďže modrotlačiarstvo preniklo najprv do meštianskeho, neskôr aj do ľudového prostredia.

Pre svoje estetické kvality sa udomácnila v súčastiach ženského ľudového odevu ako na bohato zdobených sukniach, zásterách, šatkách, či textíliách do domácnosti, pričom vzory modrotlače sa líšili v každom regióne.

Obrázok 12

Obrázok 13

2.1.5 Čipka

Tvorba čipky, teda čipkárstvo zohrávalo v tradičnej textilnej tvorbe na Slovensku významnú úlohu. Zhotovovali sa rôznymi technikami (paličkovaním, pletením na ihliciach, krosienkach, šitím, háčikom a iné) a podľa nich niesli svoje názvy. Paličkovaná čipka je unikátnym remeselným a výtvarným dielom, ktorý sa v ľudovom odevu rozvinul do ornamentálnej, farebnej i kompozičnej bohatosti. Jej funkciou bolo primárne spevňovať a chrániť okraje textílií, vytvárať v textíliách vzdušné a pružné časti (ako napríklad v čepcoch, lajblíkoch, košeliach) a v neposlednej rade zastupovali funkciu ozdobnú.

2.2 Materiály

Stáva sa pravidelnosťou, že môj prvotný impulz k výtvarnému riešeniu spustí práve istý materiál, alebo určitá farebnosť. Na tomto mieste diplomovej práce by som rada uviedla niekoľko materiálov, a iných drobností, ktoré ma v práci inšpirujú a podnecujú.

Nakoľko nejde o žiadne opodstatnené impulzy alebo technické parametre, ale o jemné, pocitové nuansy, ktoré sa ťažko popisujú, nechávam v tejto kapitole priestor voľnému toku myšlienok, ktorý opíše môj postoj k inšpiračným zdrojom najautentickejšie.

2.2.1 Textilné materiály

Ako prvú podskupinu by som uviedla textílie. V každej svojej práci s textíliami prichádzam do styku a pracujem, nakoľko navrhujem a vyrábam kostýmy. K práci s textíliami mám blízko odmalička, pretože mamina vždy veľa šila a ja som bola pri navrhovaní aj technickom zhotovovaní a odjakživa ma to fascinovalo.

Nebudem tu menovať všetky druhy materiálov, lebo na to v tejto práci nie je priestor, rada by som však napísala, že každý textilný materiál má iné vlastnosti a ja z nich mám úprimnú radosť. Milujem tenké, jemné, až priesvitné textílie. Páči sa mi, keď je ľudské telo zahalené do priesvitných, alebo priehľadných tkanín a namiesto zahalenia odhaľuje, no nie priamo. Vrstvenie viacerých priehľadných vrstiev je tiež fascinujúce. Páči sa mi, keď je látka priehľadná, no má istú farbu, preto podklad, ktorý je pod ňou iba tónuje.

Hrubé materiály s výraznou štruktúrou sú nádherné v kombinácii s jemnými materiálmi, alebo nahou teplou ľudskou kožou.

Okrem toho ma fascinujú textílie, ktoré sú tuhšieho, pevnejšieho charakteru, ako napríklad materiál, ktorý sme používali do predstavenia K smrti šťastní, ja ich volám neopreny. Sú to ako keby obojstranne obalené molitany, ktoré nádherne držia tvar a dajú sa z nich zhotovovať úžasné futuristické a avantgardné strihy, dokonca sa nepárajú, takže nie je potreba ich začisťovať. Ďalšou takou mojou podskupinou sú kožušiny. Tak veľmi sa mi páči štruktúra chlupov, či už krátkych, alebo dlhých, ktoré

vyzerajú ako tečúca voda. Baví ma kombinácia kožušín s nahým telom, alebo jemnými látkami, ktorá vytvára kontrast.

Medzi moje obľúbené textilné materiály patria aj prírodné tkaniny ako bavlna a ľan, nakoľko majú nádherné prirodzené odtiene, sú krásne krčivé a dokonalo vyniknú pri rôznych lesklých, kovových materiáloch.

2.2.2 Prírodné materiály

Do tejto skupiny by som zaradila drevo ako také, vo všetkých jeho druhoch a formách. Mám strašne rada masívne kusy odpílených kmeňov zo stromov, s ich surovou štruktúrou, sladkastou vôňou a hrejivým pocitom, ktorý vyvolávajú. Drevo mám rada aj v podobe rôznych konárov a vetvičiek, krehkých, rozkonárených, pripomínajúcich jelenie parohy. Papier sa dá teoreticky taktiež brať ako forma dreva. Mám rada všetky jeho druhy. Od jemných, priesvitných strihových papierov a pauzáku, až po pevné, hrubé, prírodné papiere, ktoré držia svoj tvar pri skladaní, sú pevné, že sa z nich dá ušiť aj sukňa a zároveň sú tak krehké, že pri kontakte s vodou prehrajú.

Obilie, seno, vysoké trávy rastúce pri močiaroch. Nádherné živé organizmy ako prútie, slama, koreňky, alebo šúpolie, ktoré vyzerajú sucho a prázdno a boli využívané na tkanie.

Zemina, hlina a jej rôzne formy. Suchá, sypká, prašná, alebo mokrá, chladná, v ktorej vzniká život. Hlina, ktorá bola súčasťou najstaršieho špecializovaného remesla, hrnčiarstva, kedy sa z nej vyrábali predmety každodennej potreby ako taniere, krčahy, džbány, vázy a podobne.

Kovy a ich nádherná chladnosť. Rôzne odtiene kovových leskov, od strieborných až po medené. Spracovávanie kovu má v ľudovej výrobe dôležité postavenie. Používalo sa v drotárstve a šperkárstve. Chladné kovové materiály tvoria nádherný kontrast s kožušinami, kožou a drevom, materiálmi, ktoré vyžarujú teplo.

Nádherné sú taktiež kamene, či už ťažké obrovské balvany, alebo maličké kamienky obrúsené vodou. Šedé, biele, alebo rôzne drahocenné kamene špecificky zafarbené ako ruženín, krištál, malachit, tyrkys a podobne, to sú zázraky.

Špecifickú skupinu týchto prírodných materiálov pre mňa tvoria potraviny. Klasické ingrediencie ako voda, mlieko, múka, olej, vajcia. Najstaršie a najklasickejšie

prírodné materiály sú zároveň najväčšími inšpiračnými zdrojmi. Voda, ktorá neuveriteľne láme svetlo, je vo všetkých svojich skupenstvách fascinujúci materiál. Škoda len, že sa s ňou v divadle nepracuje jednoducho. Je to živý, ktorý aby vynikol vo svojej prirodzenej kráse nesmie byť spútaný v interiéri divadla. L'ad je špecifický, nakoľko si žije svojím vlastným životom a už len tým, že ho postavíme do interiéru vyrába akciu.

Obrázok 14

Obrázok 15

Obrázok 16

2.3 Kostým/ Ľudské telo

Kostým mi je bližší ako scénografia. Určite je to tým, že mám vyštudovanú strednú umeleckú školu so zameraním na módu a kostýmy, no cítim aj istú ľahšiu uchopiteľnosť, ktorá sa pre mňa spája s merítkom. Možno je to divné, ale ohľadom kostýmu sa mi vždy premýšľa ľahšie, nakoľko jeho veľkosť je mi bližšia oproti veľkej výpravnej scénografii. To je možno dôvod, prečo som na scénu nikdy nikde nenavrhol náročnú mega stavbu. Mne je akosi príjemnejšie, keď veci, s ktorými pracujem sú tak akurát veľké, že som ich schopná sama uniesť. Okrem toho nemám rada na scéne veci len preto, aby tam niečo bolo a už vôbec nemám rada zariadené izby a konkrétne priestory, ktoré rovno definujú divákovi priestor, v ktorom sa dej odohráva a nenechajú mu priestor na vlastnú imagináciu (keď sa konverzačná hra odohráva celá v kaviarni, netreba tam predsa preniesť celú kaviareň s vybavením od nábytku, až po vodovodné kohútiky, možno stačí posadiť hercov na stoličky a variť skutočnú kávu, aby mali diváci čuchový zážitok). Trošku som odbočila, preto sa vrátim ku kostýmom. S tými ide vždy ruka v ruke herec, teda ľudské telo. To je pre mňa na jednu stranu vždy zaujímavejšie, lebo ľudské telo vnímam ako istý východiskový bod v práci, na ktorý sa rada upínam. Tak, ako jedna skupina ľudí, aj ja mám rada, keď som vo voľnej práci čiastočne limitovaná. Buď tematicky, alebo materiálno, alebo inak. Skrátka, robí mi dobre, keď viem, že mám nastavené určité limity. A človek je pre mňa takýto limit. Prichádza s tým, že nejako vyzerá a svojim vzhladom limituje moju prácu s ním (je to žena/ muž, má určité proporcie, dĺžku vlasov, nejaké vzhladové špecifiká a podobne). Okrem limitov však ponúka aj množstvo impulzov. Predsa len- je to žena, muž, má určité proporcie, dĺžku vlasov, vzhladové špecifiká a podobne. Nechcem, aby to pôsobilo ako kliše, no aj tak bude. Má tvár a telo, ktoré sú pre mňa ako čisté plátno pre maliara. Modelku, modela môžem nastaviť do určitej polohy, v ktorej sa mi telo páči. Môžem ju obliecť, vyzliecť, prikryť, oblepiť a ďalších milión činností. Môžem sa venovať jej tvári, alebo ju môžem zakryť, môžem vyzdvihnúť jej krásu, alebo naopak, spraviť z nej úplného hybridu. Tieto vymoženosti sa mi páčia na módnej fotografii, respektíve videu, kedy modelka/ herečka v danej polohe ako súčasť zátišia vydrží istý čas, ktorý je zdokumentovaný a nemusí byť takto v reálnom čase pred divákmi. To by, samozrejme tiež šlo, keby sa nejednalo o činoherné divadlo, ale nejakú performance, alebo pohybové predstavenie. Takýto bol vlastne môj pôvodný zámer s bakalárskym predstavením Krása, ktoré malo byť postavené na práci s ľudským telom. Neviem prečo som z tejto

vízie do určitej miery upustila, asi som nadobudla pocit, že by to mohlo byť pre diváka náročné na sledovanie, pretože mám pocit, že pri tomto druhu práce je zaujímavejší skôr výsledok ako samotný proces zmeny a tvorby. Preto si takisto myslím že médium fotografie alebo videa je vhodnejšie.

Ľudské telo teda beriem ako predmet, z ktorého sa mi páči spraviť súčasť zátišia. Takto k tomu pristupuje jedna z mojich obľúbených umelkýň, fotografka Julia Hetta, o ktorej píšem v kapitole Módna fotografia.

2.4 Móda

Móda je pre mňa taká zvláštna kapitola sama o sebe. Rada ju sledujem, inšpirujem sa ňou a fascinuje ma. Na druhej strane ma irituje, nakoľko je to neskutočne veľký priemysel, ktorý udáva trendy a kvôli ktorému sa svet neustále zahlcuje množstvom vecí. Kategória haute couture je však mojou srdcovou záležitosťou. Modely vytvárané návrhármi na móla sú kreáciami nezhotovenými na bežné nosenie, sú to objekty, absurdné výtvarné diela. Keďže mólo je v podstate ako priestor galérie, alebo divadlo, znesie veľkú nadsádku a jediné, čo musí rešpektovať, je ľudské telo modelky alebo modela, ktorí ho predvádzajú.

V tejto kapitole by som rada uviedla dva smery, ktoré moju tvorbu v oblasti kostýmov ovplyvňujú najviac a to postmodernizmus prinesený z Japonska, čisté tvary, jednoduché strihy a do kontrastu k nim náročný zdobený ľudový kroj. Sú síce plné protikladov, no navzájom sa skvelo dopĺňajú. Najradšej sa inšpirujem oboma a využívam jednoduché, minimalistické strihy doplnené honosnými detailami.

2.4.1 Postmoderní návrhári

„Ponurú farebnosť a otrhaný vzhľad do Paríža v šesťdesiatych rokoch priniesli japonskí avantgardní návrhári, ktorí predstavili nový prístup k móde odlišný od západných návrhárov. Dovtedy v Paríži na takéto prevraty neboli zvyknutí. Východní návrhári vniesli do sveta módy novú proporčnosť, ignorovali tvary a zlomili symetriu. Išlo o smelú víziu do budúcnosti, ktorej cieľom bolo zrušiť všetky hranice, ako je rovnosť, telo, kultúra, spoločnosť a tradícia. Vznikali odevy so sochárskou abstrakciou a inovačnými textíliami. Preferovali čiernu farbu, s ktorou pracovali v rôznych odtieňoch. Medzi najznámejších japonských návrhárov patrí: Rei Kawakubo, Issey Miyake a Yohji Yamamoto.“⁵

2.4.1.1.1 Rei Kawakubo

Je japonská módna návrhárka so sídlom v Tokiu a Paríži. Narodila sa 11. októbra 1942 v Tokiu. Je zakladateľkou spoločnosti Comme des Garçons.

Vyštudovala výtvarné umenie a literatúru, získala titul z dejín estetiky, ktoré zahŕňajú štúdium ázijského a západného umenia.

V roku 1969 nastúpila na voľnú nohu a začala navrhovať a vyrábať vlastné oblečenie pod značkou Comme des Garçons.

V Paríži roku 1981 Rei Kawakubo debutovala so svojou kolekciou, ktorá bola reakciou na následky výbuchu Hirošimy. Kawakubo chcela upozorniť aj na svoj postoj nenávisť k dokonalým a bezchybným strojom, uniformitu bez akéhokoľvek kazu. Modelky počas prehliadky prichádzali na mólo za zvuku rytmických bubnov, oblečené ako bojovníčky do čiernych plášťových šiat odstavajúcich od tela bez línie, v roztrhaných hnedých rubášoch a vo svetloch s dierami a bez upraveného make-upu. Táto kolekcia dostala mnoho výrazov jedným z nich je aj „boro look“ , čo v preklade znamená žobrácky vzhľad. V médiách sa písalo, že modelky pôsobili ako „podomní obchodnice po nukleárnim výbuchu.“⁶ Verejnosť na nedokonalý koncept reagovala rozdielne. Ľudia nechápali, prečo by si mali za peniaze kupovať roztrhané a neforemné oblečenie.

Comme des Garçons sa špecializuje na anti-módne, strohé, atypicky strihovo riešené a mnohokrát nenositeľné odevy. Veľakrát pracuje s vytváraním výrazných kontrastov, miešaním ženských a mužských prvkov.

Okrem ready- to-wear značka Comme des Garçons vytvára modely haute couture, ktoré sú plné absurdnosti, surrealizmu a pôsobia skôr ako objekty, než modely.

Obrázok 17

2.4.1.1.2 Maison Margiela

Maison Margiela, predtým Maison Martin Margiela, je francúzsky luxusný módný dom so sídlom v Paríži, ktorý založil v roku 1988 belgický dizajnér Martin Margiela. Ten vyštudoval módu na Kráľovskej akadémii v Antverpách. Martin Margiela ako aj ďalší členovia Antverp six (skupina módnych návrhárov, ktorí absolvovali v roku 1980-1981) v tvorbe inšpirovali predovšetkým dekonštruktivizmom, ktorý v móde predstavili japonskí avantgardní návrhári, ako Rei Kawakubo. Margiela sa inšpiroval odevmi nadrozmerných formátov s predĺženými rukávami, priznanými vonkajšími švami a lemami. Je známy vďaka svojim dekonštrukčným a avantgardným návrhom s nekonvenčnými materiálmi. Prehliadky pojíma ako netradičné živé vystúpenia na absurdných miestach, ako napríklad v prázdnych staniciach metra alebo v uliciach. Modelky majú často tváre zakryté tkaninou alebo dlhými vlasmi, aby sa pozornosť sústredila na oblečenie a design.

Obrázok 18

Obrázok 19

2.4.2 Ľudový odev/ Kroj

Jednou z najvýraznejších súčastí ľudovej kultúry u nás je kroj.

Jeho neskoršia podoba sa začala rodiť pred viac ako dvesto rokmi, keď sa z pôvodne jednoduchého a jednotného odevu začali v jednotlivých regiónoch oddeľovať osobitné formy oblečenia. Všedný pracovný odev bol obohatený o nové súčasti a pestré ozdoby, predovšetkým výšivky. Postupne tak vznikali slávnostné, sviatočné či príležitostné kroje, ktoré vyjadrovali nielen príslušnosť človeka k určitému kraju či obci, ale aj jeho spoločenské postavenie. Výsledkom tohto procesu bolo na Slovensku začiatkom 19. storočia približne 70 regionálnych foriem ľudového kroja, odrážajúceho osobitý vkus a fantáziu ľudu.

Spočiatku si človek zhotovoval odev veľmi jednoducho a vzhľadom na vzácny materiál aj úsporne. Trvalo niekoľko storočí, kým k základným druhom oblečenia, skladajúceho sa zväčša iba z dvoch až troch častí, pribudlo množstvo ďalších. Tie sa odlišovali materiálom, strihom, vzorom, farbami aj výzdobou, čo viedlo k vzniku rozmanitých krojových variantov. Rozhodujúcu úlohu v tomto vývine zohralo zrušenie nevoľníctva a poddanstva, ako aj nástup peňažného hospodárstva a rozvoj trhu.

K dispozícii tak bolo množstvo nových materiálov, pričom od polovice 19. storočia sa ľudový odev začal rozlišovať nielen podľa oblastí, ale aj podľa príležitostí, na aké bol určený. V tomto období zažíval kroj svoj rozkvet, bohatla a rozvíjala sa jeho „reč“, teda znaky, ktoré o človeku veľa prezrádzali. Napríklad aj to, ktorá žena sa bude vydávať, či už má dieťa, alebo človek nosí smútok po blízkej alebo vzdialenej rodine, k akému náboženstvu či spoločenskej vrstve patrí.

Väčšina vtedajšieho ľudového odevu bola najmä vďaka ručnej práci taká kvalitná, že slúžila jeho nositeľovi po celý život a často sa dedila z generácie na generáciu. Až do začiatku 18. storočia sa na zhotovenie ľudového odevu používali výlučne doma spracované druhy textílií - ľanové a konopné plátno, domáce súkno, vlnené tkaniny a kožušiny.

Na Slovensku je v súčasnosti 26 krojových oblastí s charakteristickými motívmi výšiviek a približne 60 rôznych variantov krojov.

Skutočnú prehliadku tradičného ľudového odevu môžeme vidieť na rôznych vidieckych slávnostiach či folklórnych festivaloch, spomedzi ktorých najznámejšie sa každoročne konajú vo Východnej, v Detve či na Myjave. Slovenský kroj ako súčasť folklórneho umenia je predmetom obdivu zahraničných návštevníkov,

nenahraditeľným dokladom zručnosti celých generácií i výdatným prameňom inšpirácie módnych tvorcov.

Kroj je výsostne umelecké dielo, v tradičnej kultúre rovnako dôležité ako ľudová architektúra, tanec, piesne, či rozprávky. Kroje tvorili a zdokonaľovali celé generácie ľudových umelcov, až nadobudli svoju vrcholnú podobu. Môžu sa pýšiť dokonalým remeselným spracovaním, ktoré vydrží desaťročia, okrem toho sú umeleckými objektami vybrúseného jemného zmyslu pre tvar, farbu, materiál a sú priam ideálnou harmóniou všetkých svojich zložiek.

Človek v kroji nebol anonymný. Svojím odevom hlásal príslušnosť k určitej dedine, ku konkrétnemu ľudskému a duchovnému spoločenstvu.

Zároveň sa cítil byť viazaný jeho zvyklosťami, morálkou a mal povinnosť zachovávať dobré meno svojho spoločenstva.

2.4.2.1.1 Pracovné kroje

Charakter pracovného odevu bol priamo určený potrebou nositeľa. Odev musel byť praktický, pohodlný, umožňujúci každý pohyb a ľahko udržiavateľný, nakoľko jeho podstatou bol účel.

Vyrábali sa z ľacných materiálov, čo boli predovšetkým domáce plátna rôznych kvalít. Na rozdiel od odevov slávnostnejších bola škála farieb pracovných krojov jednoduchšia.

Sú to hlavne prirodzené odtiene prírodných vlákien ako biela a všetky druhy prírodných ľanov od pieskovú až po hnedú. Ostatné farby sú používané iba ako akcent – prúžok v tkanine, lem, stuha,.

Spodný odev žien tvoril rubáč, ktorý sa obliekal na holé telo. Bol ušitý z hrubého konopného plátna, pripomínal akúsi dlhú nočnú košeľu a sukňa, ktorá bola vzadu a na bokoch bohato nazberaná. Na rubáč sa obliekala košieľka s krátkymi rukávmi, ktorá sa zapínala na gombíky. Sukňa bola modrotlačová, a svojou dĺžkou siahala až po členky. Na ňu sa uväzovala zásterka – fjerloch, ktorý bol taktiež modrej farebnosti, nezdobený so zažehlenými faldami. Na košieľku sa napokon obliekal živôtik – prucek stiahnutý vpredu jednoduchou šnurovačkou. V zimnom období sa nosievali aj jupky, vypasované kabátiky upnuté ku krku.

V takejto podobe sa kraj používal pri každodennom živote, pri práci na poliach, s dobytkom, a predovšetkým pri starostlivosti o chod domácnosti.

2.4.2.1.2 Sviatočné kroje

V nedele a sviatky nahrádzal tento typ pracovného odevu odev sviatočný.

Sviatky boli oslavované kludne niekoľko dní a v patričnom odevu. V ten deň sa konali iba najnutnejšie práce spojené hlavne s prípravou jedla. Niektoré z týchto dní si vyžadovali špeciálny odev, ktorého hlavným znakom bola reprezentácia. Sviatočnému kroju bola v ľudovom odievaní venovaná značná pozornosť. Bol odevom používaným pri slávnostných

príležitostiach ako nedeľné bohoslužby, veľké tanečné zábavy, slávnostné rodinné okamžiky. Pre ženu boli tieto vybočenia zo stereotypu príjemným naplnením pri každodenných povinnostiach a preto často prevyšuje počet hodín strávených prípravou kroja nad samotnou príležitosťou. Sviatočné kroje sa odlišovali cenou, ktorá bola značne vysoká a preto sa dedili aj niekoľko generácií.

Úprava hlavy je rozdelená podľa krajov ale drží sa jednej hlavnej zásady, kedy slobodné dievčatá hlavu nezakrývajú ale zdôrazňujú bohatosť vlasov. Pôvodne striedma silueta sa rozširuje a skrakuje až nad kolená. Rukávy sú široké, preto je potreba fixácie škrobením, skladaním a formovaním. Kroj využíva kontrasty – k prebujnelým tvarom a hýrivej farebnosti kontrastujú štíhle, čierne obuté nohy a výrazne zúžená línia pásu. V manželskom stave, žena ako podriadená svojmu mužovi nosila povinne hlavu pokrytú čepcom a vlasy verejne neodhaľovala. Významnou súčasťou sú kabátiky rôznych strihov a farieb, do pasu šité so širokými rukávami u ramien nabranými a u zápästia úzkymi s veľkými výstrihmi. Ku kroju patrí bohatá výšivka, ktorá sa stala jedným z hlavných ukazovateľov regionálneho kroja. Sviatočný kroj mal doma každý človek a záležalo na jeho postavení a majetku ako veľmi bol nákladný.

Obrázok 20

Obrázok 21

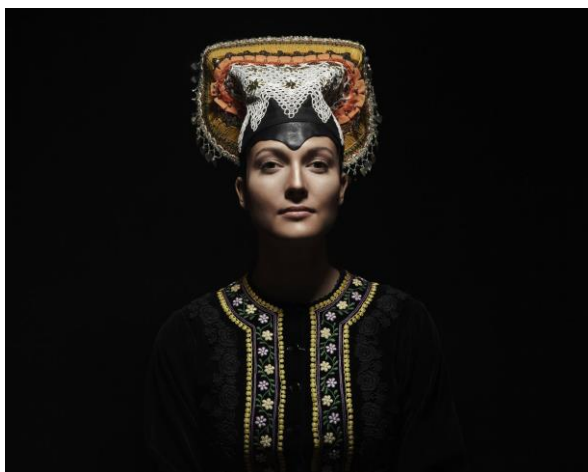
Obrázok 22

2.4.2.1.3 Obradný kroj

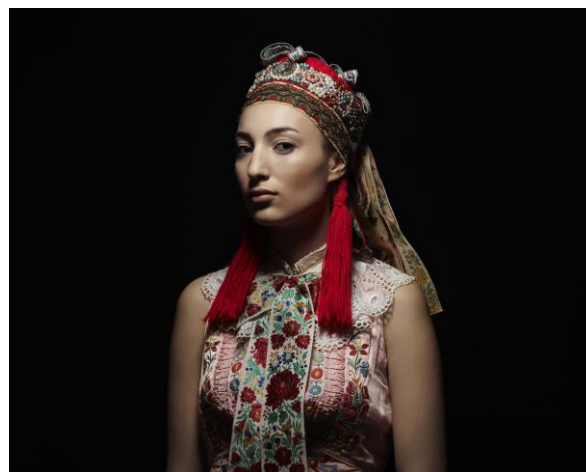
Na najväčšie sviatky kresťanského roka ako boli Vianoce, Veľká noc, Zoslanie Ducha Svätého, Božie Telo, hody alebo na rodinné slávnosti, predovšetkým svadby a krstiny sa používal kroj slávnostný.

Najviac zvykov sa však dochovalo v súvislosti so svadobným obradom. Slobodný človek žil inak ako ženatý, mal istú zodpovednosť k svojmu stavu a tú prezentoval aj odevom. To sa odrážalo v symbolike farieb, spôsobe ustrojenia a zostave oblečenia. Súčasťou svadobného celku je početné oblečenie svadobčanov – družičiek a družbov vo veselých farbách. Odev nevesty bol nonverbálnym vyjadrením motívov lásky, symboliky života. Výrazným atribútom nevesty bol krásny kvetinový veniec zdobený stuhami ako pokrývka hlavy, ktorý vyjadruje slobodu, tzv. parta.

Súvisí s tzv. „čepčením“ , obradom, ktorý symbolicky potvrdzoval zmenu stavu mladuchy. V tradičnej svadbe bol jedným z obradových vrcholov. Znamenal prijatie mladuchy medzi vydaté ženy a dospelých členov spoločenstva. Taktiež kroj nevesty vyjadroval stav vydanej ženy, mala odevom zakryté ruky. Farebnosť svadobného kroja nebola hýrivá (smútok zo straty slobody).

Obrázok 23

Obrázok 24

2.5 Módna fotografia

Módna fotografia je žáner, odvetvie fotografie, ktoré sa venuje zobrazovaniu odevov a iných módných predmetov. Postupom času si však vyvinula svoju vlastnú estetiku, v ktorej už zďaleka nejde iba o módný odev ako taký a doplnky. To, čo sa začalo ako komerčná potreba značiek prezentovať svoj tovar sa v posledných 50 rokoch stalo samostatnou galaxiou, ktorá sa sama otáča okolo nového slnka.

Módna fotografia existuje už od prvopočiatkov fotografie ako takej. V roku 1856 publikoval Adolphe Braun knihu obsahujúcu 288 fotografií Virginie Oldoini, grófkyni di Castiglione, na súde Napoleona III. Fotografia ju zobrazujú vo svojom oficiálnom súdnom odeve a robia z nej prvý model módy. Módna fotografia sa prvýkrát objavila vo francúzskych a amerických časopisoch ako *La mode pratique* a *Harper's Bazaar*. V roku 1911 sa fotograf Edward Steichen "odvážil" Lucien Vogel propagovať módu ako výtvarné umenie pomocou fotografie. Steichen potom odfotografoval šaty navrhnuté módnym návrhárom a dámskym krajčírom Paulom Poiretom. Tieto fotografie boli uverejnené v časopise *Art et Décoration* v apríli 1911.

Mám rada módnú fotografiu, ktorá pracuje s modelkami ako s materiálom. Keď je výsledok o niečom viac, ako len o peknom oblečení. Páčia sa mi fotografie, ktoré s veľmi nositeľnou módou nepracujú. Nejde o vyzdvihnutie nositeľných šiat na peknej modelke, ale o prácu s telom ako objektom pri vytváraní obrazu, zátišia.

2.5.1 Madame Peripetie

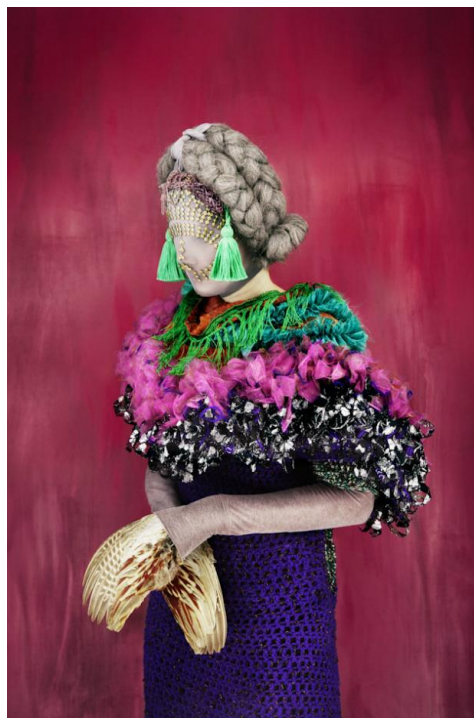
Vlastným menom Sylwana Zybura je súčasná oceňovaná fotografka a lingvistka s poľsko-nemeckými koreňmi, žijúca v Londýne. Hlavné zameranie jej práce spočíva v tvorbe charakteristického designu naplneného surrealistickými a abstraktnými prvkami, súčasným hybridizovaným telom, jeho vznešenou krásou a štúdiom v spojení s módou a designom. Cieľom je vždy vytvoriť interakciu medzi telom ako sochou, jazykom a koncepčným experimentovaním, ktoré sa spájajú s farebnou explóziou, výbuchom textúr a tvarov. Jej inšpirácie okrem iného zahŕňajú surrealizmus, filozofiu, architektúru, koláž, a avantgardné divadlo Roberta Antona Wilsona.

V roku 2014 vyšla výtvarná kniha s jej módnymi fotografiami s názvom *Dream Sequences*. Obsahuje sériu portrétov imaginárnych postáv, ktorých rysy sú

nahradené kvetmi alebo inými objektami, zatiaľ čo ich telo je pokryté bizarnými odevmi a farbami. Kniha, ktorá sa vyvíjala z dlhodobého fotografického projektu získala niekoľko ocenení vrátane Dvojitého zlata v Paríži a je nádhernou encyklopédiou pre všetkých kostýmových výtvarníkov, módnych stylistov a každého, kto sa zaujíma o budovanie obrazov vo všeobecnosti.

Obrázok 25

Obrázok 26

2.5.2 Julia Hetta

Súčasná švédka fotografka sa narodila v roku 1972 v meste Uppsala a je absolventkou uznávanej akadémie umenia Gerrit Rietveldt v Amsterdame. Je jednou z najzaujímavejších fotografov súčasnej generácie pracujúcich v dnešnej móde. Jej fotografie poskytujú pohľad na alternatívny svet, bohatý na romantiku a ticho spojené s klasickou maľbou. Pracuje takmer výhradne s prirodzeným svetlom a dlhým časom expozície a tým naplňa svoje subjekty pocitom pokoja a sily. Jej práca so svetlom, farbami a textúrami premieňa módne fotografie na kompozície snového okúzlenia. Väčšina jej fotografií je spracovaná ako portréty, na ktorých modelky vyžarujú pokojné ticho a dôstojnosť.

Obrázok 27

Obrázok 28

2.5.3 Karol Plicka

Bol významný český výtvarník, folklorista, fotograf, filmový režisér, kameraman a hudobný vedec. Jeden z najzaujímavejších zjavov slovenského a českého umenia 20. storočia založil filmovú fakultu AMU v Prahe, na ktorej bol prvým dekanom. Sám seba označoval za majstra deviatich remesiel a deviatich umení.

Aj keď sa nenarodil ani nevyrastal na Slovensku, bolo mu "obzvlášť blízke a drahé". Narodil sa v roku 1894 českým rodičom vo Viedni, ešte v detstve sa s rodičmi presťahoval do Čiech. Slovensko prvýkrát navštívil v roku 1919. Krajina mu hneď na začiatku učarovala natoľko, že sa do nej nesmierne rád vracal. Vo vtedajšom zamestnaní si vyžiadal neplatenú dovolenku na niekoľko mesiacov ktorú si predlžoval tak dlho, až na Slovensku strávil 15 rokov.

K Slovensku a k slovenskému folklóru prechovával hlbokú lásku a bol jeho úprimným obdivovateľom. V knižnej zbierke fotografií Slovensko vo fotografiách nájdeme nielen krásy slovenskej krajiny, ale tiež hrady, kostoly, kaštiele, ľudovú architektúru aj slovenský ľud pri práci na poli a iných bežných činnostiach. Nemožno síce povedať, že by bol Karol Plicka módnym fotografom, no jeho fotografie ľudových krojov majú jedinečnú silu. Vďaka jeho fotografiám máme možnosť pozorovať autentický ľudový odev minulosti našich predkov v detailoch.

Obrázok 29

Obrázok 30

Obrázok 31

2.5.4 Václav Jirásek

Je český fotograf, ktorý o sebe ako o fotografovi hovorí iba vzácné. Pri pohľade na jeho snímky nás ovavia romantizmus a poetika, ktorá nám evokuje skôr maľbu, než fotografiu. Médium fotografie je pre neho iba proces, vyjadrenie. Maľbou, ktorú vyštudoval na Akadémii výtvarných umení v Prahe sa prestal zaoberať, je podľa neho moc abstraktná. Pohybuje sa od inscenovanej fotografie cez veľkorysé projekty (Memento mori alebo Industria) po fotografie krajín a architektúry.

Narodil sa v roku 1965 v Karvinej. Počiatky jeho fotografickej tvorby sú spojené s umeleckou skupinou Bratrstvo, v ktorej sa zišli mladí výtvarníci, fotografovia

a hudobníci. Spočiatku sa Bratrstvo orientovalo hlavne na maľbu a hudbu. Hudba skupine zostala, no maľbu čoskoro vystriedala fotografia.

„V manifeste (spísanom 22. 12. 1989 na 1. kongrese Bratrstva v Brne) hovoria o vyššej forme mystického kolektivismu, túžbe po absolútnej kráse a dokonalosti v spojení s úpadkom a dekadenciou. Zdôrazňujú remeselníctvo, návrat k dokonalosti starých foriem, eklektizmus a historicizmus, ovšem v spojení s médiom modernej popkultúry. Dôležitá je pre nich moravská kultúra, moc poetizmu a slovanského sentimentu. Mixovanie protikladov. Inšpirácia manierizmom, barokom, symbolizmom, dekadenciou.. Intenzívne mentálne prepojenie sa podarilo udržať iba tri roky, skupina Bratrstvo sa rozpadlo v roku 1993.“⁶

Obrázok 32

Obrázok 33

PRAKTICKÁ ČASŤ

V praktickej časti svojej diplomovej práce by som rada uviedla niekoľko svojich projektov, či už autorských, alebo nie, ktoré sa v určitom smere prelínajú z formálneho, alebo obsahového hľadiska.

Každá z uvedených prác má inú formu výstupu (divadlo, video, performance a fotografie) preto sa ich budem snažiť porovnať a zhodnotiť, ktorá forma je pre moju prácu vhodnejšia a prečo.

3 Zločiny. Ženy. doc

divadelné predstavenie

Je naše druhé celovečerné predstavenie v Divadle Komédie, na ktorom som pracovala s režisérom Ondrejom Matajom.

Surová dokumentárna hra, prepis skutočných rozhovorov ruskej novinárky Varvary Fajer s dvoma väzenkyňami, odsúdenými za vraždu muža, či spoluúčasť na nej. Čím bližšie sa novinárka snaží k týmto dvom ženám dostať, tým viac sa musí sama ukázať. Aj ona rieši svoju vášeň, svoje poníženie, svoju nenávisť. Dialóg s „vražedkyňami“ sa tak stáva vlastne svojráznou terapiou intelektuálky.

Hlavnou predstaviteľkou bola novinárka Varvara, ktorú hrala Kristína Leichtová. Okrem nej boli prítomné dve väzenkyne, Paulína Balner a Eva Vrbková. Štvoricu uzatváral Jan Hofman, jediný mužský herec, ktorý zastupoval všetky mužské postavy v príbehu.

Celá hra sa odohráva v prostredí ruskej väznice, kam za dvoma odsúdenými ženami prichádza robiť rozhovory novinárka Varvara. Prostredie väznice je v tomto prípade z hľadiska scénografie väznicou inšpirované, lepšie povedané, jej atmosférou.

Predstavenie sme hrali na zmenšenom javisku, ktoré bolo aj s eleváciou postavené na originálnom javisku.

Hraciu plochu tvoril pôdorys štvorcového tvaru, vyvýšený nad zemou približne dvadsať centimetrov, celý zhotovený z bieleho, mliečneho plexiskla. Jeho okraje a kríž v strede, ktorý pôdorys pocitovo rozdeľoval boli podsvietené led svetlami, ktoré sa menili vzhľadom k jednotlivým scénam. Okolo obvodu tohto štvorcového minipódia s rozmermi 3x3 metre bol prázdny priestor o šírke približne päťdesiat centimetrov, v ktorom sa takmer celý čas dokola prechádzal Honza ako väzenský bachar. Za týmto voľným okrajom okolo celej hracej plochy bola postavená zmenšená elevácia asi pre 100 divákov, takže sme vytvorili maličkú arénu.

Išlo nám o to, navodiť stiesnenú atmosféru väzenskej cely, kde novinárka navštevuje ženy odsúdené za vraždu a vytvoriť akési napätie nielen na scéne medzi herečkami, ale také, ktoré by primárne pociťovali diváci sediaci v tesnej blízkosti. Keďže elevácia bola postavená po celom obvode, vytvorili sme z divákov akési živé väzenské mreže, ktoré v divákoch vyrábali pocit, akoby kvôli ich prítomnosti nikto nemohol opustiť priestor. Myslím, že tento priestor fungoval výborne. Ja osobne mám veľmi rada pocit, keď na divadle necítim odstup, ktorý pre mňa vo veľkej miere vytvára forbína (má to niečo do seba, to áno, ale sú skrátka príbehy, kde sa mi blízky kontakt hodí viac) intímnosť, ľudskosť, surovosť.

Podarilo sa nám vytvoriť nepríjemný pocit väzenskej stiesnenosti, v ktorom sa napriek tomu rozvinul veľmi intímny rozhovor medzi tromi ženami.

Takéto kontrasty mám veľmi rada. Snažila som sa ich podporiť celou výpravou, ktorá bola v bielej farbe.

Kostýmy boli navrhnuté minimalisticky. Väzenkyne mali ušité biele, súčasné oversize košele, doplnené sandálmi na platforme a vytiahnutými ponožkami. Nechala som sa inšpirovať pocitom z väzenského munduru, ktorý zjednocuje všetkých odsúdených takmer bez ohľadu na pohlavie, takže dve mladé dievčatá s ulízanými vlasmi bez makeupu pôsobili až androgénnym dojmom.

Jemne kontrastne pri nich vyzerala novinárka Varvara, ktorá mala rozpustené vlasy, výraznú červenú pusku a civilné oblečenie, no bielu farbu som zachovala ako na jej oblečení, tak aj na kostýme pre bachara. Biela bola použitá na podlahe, aj stoličkách, biely bol aj hrnček, z ktorého bachar pil čiernu kávu.

Biela farba pre mňa bola symbolom jednoduchosti, strohosti, takej zvláštnej neprirodzenej čistoty, usporiadanosti, systematičnosti, ktoré mi evokujú väzenie. Chcela som ísť kontra prvoplánovej ufúľanosti a temnote, ktoré na prvý pocit evokujú väzenie omnoho viac.

Biela farba ho však pre mňa v určitom zmysle zastupuje omnoho viac. Nejde o prvotný dojem z farby, že biela je čistota a jemnosť.

Keď sa lepšie pozriem na výslednú scénu a atmosféru, ktorú vytvorila, je napokon omnoho skľučujúcejšia ako tmavá kopka cely. Biela je žiarivá. Svieta, vyniká. Ale je takisto pekne zradná. Púta pozornosť na všetky nedostatky, ktoré okolo seba máme. Čím viac je ona sama dokonalá, tým viac necháva vyniknúť všetko okolo seba.

A presne o to mi išlo. Dať do kontrastu na prvý pohľad dokonalú, minimalistickú scénografiu a kostýmy, v ktorých však práve o to viac vnímame ľudskosť a autentickosť herečiek.

V bielych košeliach bez siloniek sa z blízkosti, v ktorej sedeli diváci dali vidieť ňľaky na nohách, žilky, chĺpky. Zblízka bola zreteľná vyrážka na tvári, štruktúra vlasov, každé gesto, každý malý pohyb. Vo vzduchu sa dala cítiť nervozita herečiek, každé odkašľanie, prehltnutie. Diváci mohli takmer počuť vzájomný dych.

Obrázok 34

Obrázok 35

To celé bolo ešte umocnené strohým svetlom neónových žiaroviek, ktoré sú charakteristické pre veľké neosobné priestory jedální, čakární, kancelárií a podobne. Toto osvetlenie malému priestoru dodalo hnusne strohú atmosféru nepohostinného, nedomáceho prostredia.

Pracovala som s jednoduchosťou, čistotou, minimalizmom. Celá výprava bola pocitovo čistá, rovná, hladká. Poskytla jemný, biely podklad, na ktorom sa mohli stavať tie najtemnejšie úmysly ženských väzenkýň.

Počas celého predstavenia bola prítomná live kapela, zložená z dvoch hudobníkov. Veronika Linhartová hrala na akustické husle, nástroj, z ktorého zvuku naskakovala husia koža (ktorá sa do surovosti neónových svetiel nádherne hodila!).

Do kontrastu jemných huslí hral melancholickú, postapokalyptickú elektronickú hudbu úžasný Kittchen.

Celé predstavenie bolo plné kontrastov, ktoré podľa môjho názoru fungovali naozaj výborne. Od protipólov v hudobnej zložke, cez neosobnú, strohú, zato veľmi intímnu výtvarnú zložku, až po celkový charakter hry, na prvý pohľad drsnej, dokumentárnej, zaoberajúcej sa skutočnými udalosťami vražd, napriek tomu plnej ženskej krehkosti a osobných, veľmi citlivých tém.

Predstavenie malo premiéru 6. 4. 2015 a bolo vypredané na každej repríze. Absolvovalo niekoľko zájazdov a festivalov. S koncom divadla Komédie sa však nepodarilo nájsť mu nový domov, preto sa, bohužiaľ, na začiatku roka 2017 odderniéovalo.

Obrázok 36

Obrázok 37

4 Hodinový hotel

videoklip

Na konci roku 2016 vydávala jedna z mojich obľúbených slovenských speváčok svoj druhý album s názvom Agnostika. Dosť často som si ho doma púšťala a rozmýšľala som, že to dievča by som chcela spoznať, lebo jej hudba je úžasná.

Pár dní po tomto hudobnom objave mi zavolala kamarátka produkčná, že by ma chcela do jedného projektu, natočiť pre Katarziu videoklip.

Celý tím ľudí od režiséra, kameramana až po produkciu boli študenti z FAMU.

Pesnička sa volá Hodinový hotel a text je povedzme o telesnej blízkosti. Pre príklad uvádzam jednu slohu:

V izbe s výhľadom do osudov

si na posteli niekto srdce zabudol

Sedemkrát zaklope

Sedem tiel nádherných pokope

Sedem panvových kostí

Líže si navzájom rany nazbierané

V minulosti

Režisér si vymyslel, že akcia sa bude odohrávať v malom karavanovom prívесе, ideálne starom, zašlom, s prirodzenou patinou, ktorú sme dotvorili do priestoru spálňo- bordel. Použili sme veľké množstvo matracov, perín, vankúšov, prehozov, záclon a rôznych druhov textílií, ktoré sme navrstvili na seba, aby sme vytvorili akúsi mäkkú neurčitú kopy. Okná boli prikryté jemnými záclonkami priznane pripevnenými gafou. Interiér bol dotvorený svetlielkami, ktoré dodávajú intímnejší rozmer. V medzipriestore sme zavesili starý strapcový záves do dverí, ktorý výborne fungoval na kamere, keďže vytvára dojem diváka z pohľadu akéhosi voayera, ktorý nahliada spoza neho. V tomto priestore sedela Katarzia a okolo nej sa váľali ďalší štyria ľudia, s ktorými sa tlačila v maličkom priestore karavanovej spálne.

Tento obraz v prvom rade vychádzal z textu, v druhom rade, si myslím, celkom dobre vystihoval atmosféru celej pesničky. Pri riešení vizuálu som vychádzala z textu a režižnej predstavy. Nakoľko celá pesnička budí trošku eroticko-smutno-špinavý dojem, celý klip som videla v duchu starých cirkusových šatní, v ktorých sa chystajú akrobatky. Všetko má svoju patinu, okolo zrkadla svietia svetielka, niekde sú trblietky, strieborná sukňa, pohodené boa z peria.

Pre podporenie dojmu nahých tiel bez prvoplánového zobrazovania intímnych častí som zvolila kostýmy vo farebnej škále púdrových odtieňov od telovej, béžovej, až po rôzne odtiene ružovej a jemne fialovej.

Katarzia mala oblečenú výraznú, lesklú striebornú sukňu a k nej vlnený sveter vo farbe lila-rose, na ktorý som naaplikovala akési zvláštne strapce, ktoré dodali svetru štruktúru a zároveň evokovali zvláštny dojem ľudských vlasov a chlupov, do ktorých mal človek chuť zaboriť prsty a hladkať ich. Okrem toho sa v obraze náhodne prepojili s vlasmi jedného komparzistu, ktorý mal na hlave dready.

Zvyšní komparzisti boli oblečení- neoblečení, v neutrálnych pieskovo- telových farbách, od starého spodného prádla ako nohavičky s vysokým pásom, cez úzke tričko s koženým viazaním, až po sieťovaný top.

Keďže farebná paleta bola potlačená, respektíve zjednodušená na odtiene telovo-ružovej, zameriavala som sa na štruktúry jednotlivých ,materiálov, ako krajka, sieťka, pletenina, úplet, kožušina, látka s vysokým leskom, flitre a podobne.

Aby celkový dojem nepôsobil trochu fádne, okrem telových farieb som použila niekoľko výrazných prvkov, ktoré tvorili výrazný dojem. Okrem striebornej sukne, ktorú mala oblečenú Katarzia to bol napríklad flitrovaný top, ktorý jemne odrážal svetlo, výrazné strapcové náušnice v tyrkysovej farbe alebo mohutný, dlhý, staroružový kožuch s dlhým chlpom.

Ďalším prvkom, ktorý som využila, bol takzvaný spotený vzhľad komparzu. Vlasy prilepené na tvár v pramienkoch, lesknúce sa tváre, to všetko mi hralo do upoteného spletenca ľudských tiel. Do vlasov, aj do pokožky som kvôli spomínanému mokrému, spotenému vzhľadu vtierala glycerín. Make-up bol prirodzený, takzvaný nude, ozvláštnený abstraktnými ťahmi štetca bielou farbou na tvárach komparzu, jediná Katarzia bola nalíčená o niečo výraznejšie, keďže spieva o bozkávaní, chcela som upútať pozornosť na jej krásne veľké pery, takže som zvolila tmavý, vínovo-červený rúž.

Tento projekt uvádzam kvôli porovnaniu z hľadiska práce scénografa.

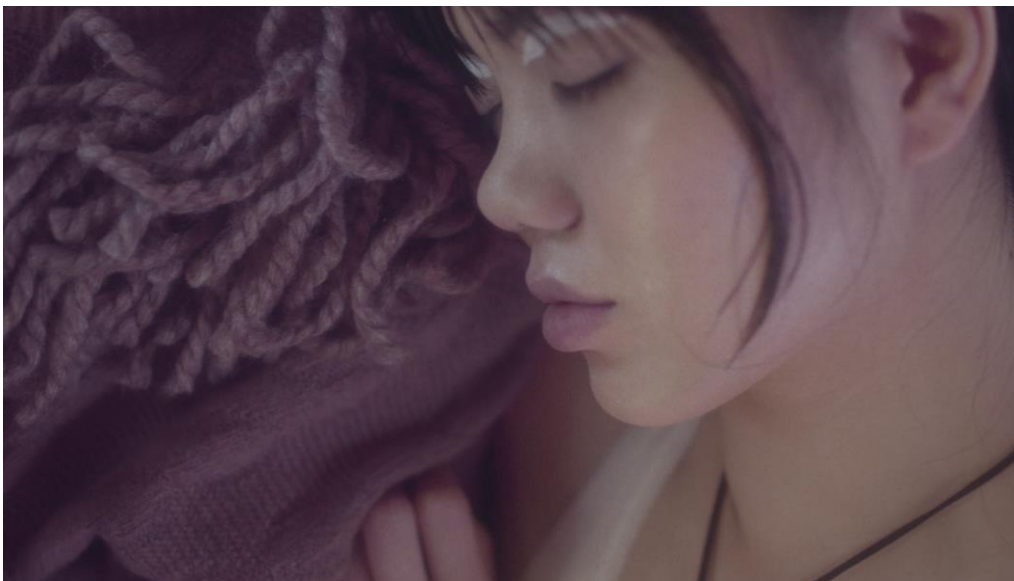
Natáčanie na videokameru je pre mňa istým spôsobom podobná práca ako fotografovanie, nakoľko mám viac možností pracovať s detailmi a štruktúrami.

Obrázok 38

Obrázok 39

Obrázok 40

Obrázok 41

Obrázok 42

Obrázok 43

5 K smrti šťastní

divadelné predstavenie

V prvom ročníku magisterského štúdia som bola oslovená režisérkou Katarínou Jandáčkovou na spoluprácu absolventského predstavenia do divadla Disk.

Spolu so mnou sa na výtvarnej zložke podieľal scénograf, spolužiak Peter Vitek.

Kasha si ako svoje absolventské predstavenie zvolila autorskú hru, inšpirovanú rozprávkami, ktoré jej, ako malému dievčaťu pred spaním rozprávali rodičia.

Inšpirovala sa rozprávkovými bytosťami, predovšetkým princeznami, ktoré vo svojich rozprávkových príbehoch „žili šťastne až do smrti“.

Fakt, že všetko dobre dopadne a dobro zvíťazí nad zlom v zrovnaní so skutočným životom Kashu natoľko iritoval, že sa rozhodla princeznám životné príbehy jemne poupraviť a vniesť im do osudov trochu náhod a nevyspytateľných situácií.

V autorskej dramaturgii vychádzala z rozprávok bratov Grimmovcov, ako Snehulienka a sedem trpaslíkov, Šípková Ruženka, Popoluška, Karkulka a pôvodne aj Modrofúz.

Premiéra sa uskutočnila 18. decembra 2015 a bola tretím absolventským predstavením študentov herectva alternatívneho a bábkového ročníku Tomáša Měcháčka, pod pedagogickým vedením Jiřího Adámka.

Projekt K smrti šťastní nebola naša prvá spolupráca. S Petrom si rozumiem ako ľudsky, tak pracovno- výtvarne. Naše rozdelenie bolo viac menej jasné, on mal na starosti scénu a ja kostýmy. Pri spolupráci sme sa však vždy výborne dopĺňali, čo sa ukázalo aj pri tomto projekte. Osobne mám veľmi rada spoluprácu s iným výtvarníkom. Môžem sa s ním podeliť o inšpirácie a nápady, máme spoločné brainstormingy, pretože každý vidí potenciál niekde inde. Vzájomne sa inšpirujeme a dopĺňame, čo je obrovské pozitívum. S Petrom je to presne takto. Okrem toho, naše rozdelenie nie je nikdy striktné, navzájom si zasahujeme do nápadov ako pri scéne, tak pri kostýmoch. Viem, že sa na neho môžem spoľahnúť čo sa týka materiálov a technických možností scény, on na mňa naopak pri kostýmoch. Máme podobný vkus, preto nikdy nie je problém zhodnúť sa vo farebnosti, alebo štýle výtvarného jazyku.

Keďže predstavenie bolo zasadené do rozprávkového bezčasia, s Petrom sme mali vo výtvarnej zložke voľnejšiu ruku.

Scéna sa od úplných začiatkov niekoľkokrát zmenila, od úplne nekonkrétnej, abstraktných prázdnych priestorov, cez kukátko, až po jasne daný priestor domčeku

s predzáhradkou, umiestnenom na točni. Táto variabilná scénoграфия bola v konečnom dôsledku nosným prvkom celej hry, s ktorým sa veľa pracovalo, počas predstavenia sa otočila asi štyri razy, čím úplne zmenila možnosti pohľadu divákov.

Od začiatku sme sa však zhodli na palete farieb, v ktorých celé predstavenie vidíme a to bola pastelová škála, od telovej, ružovej, šedej, až po odtiene modrej, ktoré dopĺňajú a oživujú strieborné a zlaté doplnky, okrem iného vyšperkované lodičky pre princezné.

Na začiatku skúšania herci absolvovali tanečno- pohybový workshop so slovenským tanečníkom Petrom Šavelom, ktorý bol postavený na chôdzi a tanci vo vysokých lodičkách. Počas dvojtýždňového intenzívneho sústredenia s choreografom Petrom vznikali zaujímavé momenty na hranici pohybového divadla, ktoré sa bohužiaľ po jeho odchode Kashi nepodarilo rozvíjať.

V tomto období som kostýmy videla ešte výtvarnejšie, variabilnejšie, s nosným potenciálom odrozprávať isté scény, ktoré by boli postavené na nich. Príkladom je princeznovská, veľká, dlhá, zavínovacia sukňa pre Šípkovú Ruženku, ktorá mala byť ušitá z ešte viac nadýchaného, prešivaného materiálu, predstavovala som si klasickú ružovú prešivanú perinu naplnenú páperím. Ruženka by ju nosila ako nadýchanú sukňu, no v momente pichnutia sa do prstu by jej poslúžila ako súkromný spacák, do ktorého by sa zamotávala a prespávala v ňom. Zároveň by si jej sukňu požičiavali aj iné rozprávkové bytosti, ktorým by slúžila ako plášť, alebo veľká posteľ.

Podľa môjho názoru k rozprávkovej tematike mohli byť kostýmy ešte abstraktnejšie a multifunkčnejšie, no režisérkina predstava bola, aby bol svet čiastočne rozprávkový, no prelínal sa so súčasnosťou v akomsi zvláštnom bezčase.

Žiaľbohu približne štrnásť dní pred premiérou sa projekt začal vyvíjať trochu iným smerom a skúšanie sa začalo uberať viac činoherným smerom.

To, samozrejme, nechcem nijak zavrhnúť, len tým predstavenie nabralo úplne iný charakter a veľa krásnych nápadov sa zatratilo, čo bola podľa mňa škoda.

Kostýmy sú vo výsledku dosť jednoduché. Niektoré sa klasicky nepoužili, niektoré sa ani nerealizovali, nakoľko Kasha s prevlekmi ani s kostýmami ako objektami pracovať úplne nechcela.

Východiskovým bodom pri navrhovaní kostýmov bola farebná paleta, ktorú sme si s Petrom zvolili. Taktiež som od začiatku vedela, že by som rada experimentovala s kontrastnými materiálmi, čo sa týka hrúbky, pevnosti, štruktúry, alebo povrchovej úpravy, napríklad lesku. Tie som napokon aj využila a keďže strihové riešenia a farebná paleta boli pomerne zjednodušené, celok nepôsobil preplácané ani

chaoticky, naopak, myslím, že sa nám podarilo vytvoriť fungujúci celok, ktorý bol jednoduchý a pritom efektný.

Pri navrhovaní som samozrejme vychádzala z charakterov jednotlivých rozprávkových postáv a snažila som sa zakomponovať aj nápady, ktoré sa vyvinuli počas tanečného workshopu s choreografom Petrom.

Ďalším dôležitým momentom pri navrhovaní boli samotní herci a ich typy postáv, na ktoré som sa snažila brať veľký ohľad. Keďže celý dojem mal pôsobiť princeznovsky krásne, nechcela som dovoliť, aby šaty zdôrazňovali nedostatky ale naopak, každej herečke a hercovi sedeli.

Herečky v spomínanom ročníku sa v civile obliekajú pomerne nevýrazne a dalo by sa povedať, že ani jedna z nich v obliekaní ani úprave zvonjšku prehnane nepodporuje svoju ženskosť, práve naopak, skoro všetky sa obliekajú tak, že si samy nechceme postavy deformujú. Premeniť ich na krásne princezné bola pre mňa najväčšia výzva a musím úprimne povedať, že ma to veľmi bavilo.

Každá z nich je samozrejme krásna, no vymyslieť im účesy a líčenie k typu tváre ma nesmierne bavilo, lebo v konečnom dôsledku vyzerali úplne inak ako v civile a ja mám tieto viditeľné zmeny rada.

Ďalším dôležitým momentom v príprave predstavenia bolo fotenie plagátu.

Nemôžem tvrdiť, že ma styling na fotenie baví viac ako príprava predstavenia, je to iná práca a treba k nej samozrejme inak pristupovať.

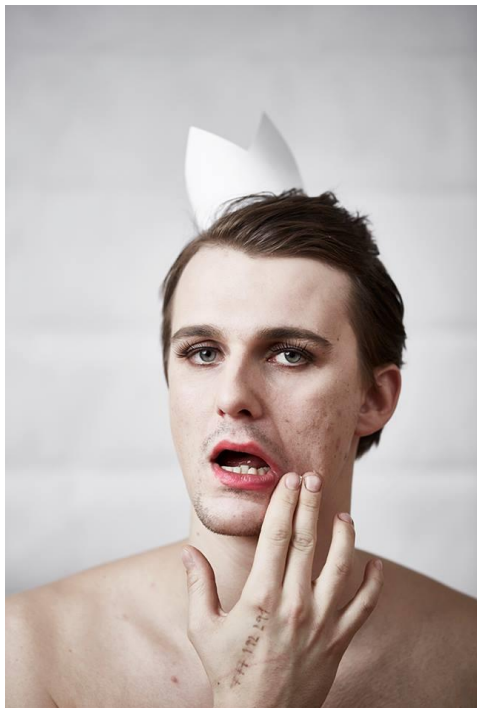
To, čo ma však na nej baví je fakt, že fotografia je statická a dokáže byť veľmi detailná. Detaily, ktoré na divadle nemajú veľký zmysel, nakoľko si ich divák z diaľky nemôže všimnúť, sú na fotografii nosné.

Tým pádom až tu mala poriadny zmysel moja práca s líčením a účesmi. Tu bol priestor na detaily, ktoré sa vo finálnom predstavení neoplatilo praktizovať. Šípková Ruženka spiaca za závojom, jemná, čistá, krehká. Pôvodne som mala predstavu, že súčasťou jej kostýmu by bol akýsi závoj- moskitiéra, namiesto obyčajného svadobného závoja, inšpirovaný jemným baldachýnom nad princezninou posteľou, pri skúšaní bol tento objekt viac na škodu, no na fotke vyzerá krásne.

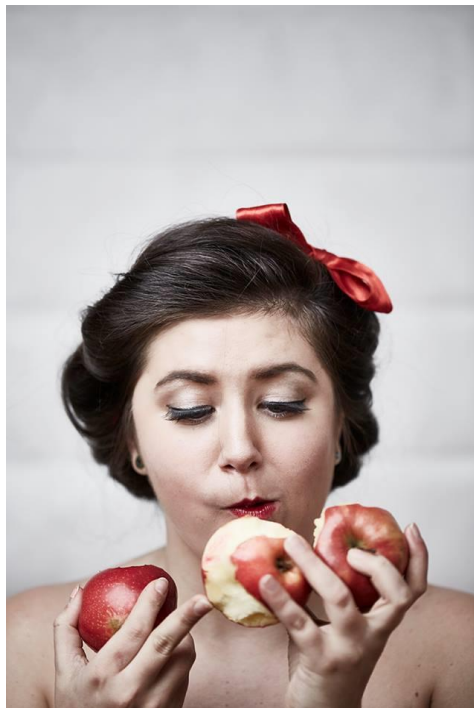
Ďalším takým príkladom bol transsexuálny princ, ktorý sa rád obliekal do ženských šiat. Tento charakter sme na fotke okrem korunky podporili umelými mihalnicami a výrazným líčením. Danovi to veľmi slušalo, no vzhľadom k tomu, že sa výrazne potí, na divadle tento detail nemal zmysel.

Najzaujímavejší detail na foteaní mal predstaviteľ Modrofúza František, ktorý disponuje hustou dlhou bradou s fúzami. Tú sme mu učesali, navoskovali a celú

husto posypali trblietkami, aby sme na ňu upútali pozornosť. Na fotke bol tento detail nádherný, no z praktického hľadiska na každú reprízu nepredstaviteľný, nakoľko František si trblietky vyčesával dokonca aj z chlupov na nohách ešte týždeň po fotení.

Obrázok 44

Obrázok 45

Obrázok 46

Obrázok 47

Obrázok 48

Obrázok 49

Obrázok 50

6 Krása

6.1 Krása I

performance

V dobe odovzdania písomnej časti bakalárskej práce projekt Krása ešte nemal premiéru, preto by som mu rada venovala jednu kapitolu v práci diplomovej.

Autorský projekt Krása vznikol pomerne dlhé časové obdobie, prešiel viacerými zmenami a v konečnom dôsledku mal úplne iný tvar, ako som si predstavovala na začiatku.

Prvotné idey vychádzali z tematiky ženskej krásy. Zaoberala som sa historickým vývojom ideálov, ich premenami až po súčasné trendy. Zaujímala ma krása z hľadiska módy, líčenia a vizáže. Pri pátraní po inšpiračných zdrojoch som natrafila na knihu *Intimní historie*, ktorá sa zaoberá dennými hygienickými rituálmi oboch pohlaví z historického hľadiska od staroveku až po obdobie baroka. Bola som fascinovaná očistnými rituálmi počínajúcimi kúpaním, sprchovaním, cez vynájdenie vatových tyčiniek na čistenie uší až po vývoj dámskych hygienických potrieb. Téma intímnosti bola pre mňa nosnou. Bola mi sympatická predstava, že v rámci predstavenia pred niekoľkými prítomnými divákmi budú prebiehať intímne výjavy z kúpeľní a spálni zaoberajúce sa osobnou hygienou a obstarávaním svojej telesnej schránky. Čistenie uší, tváre, depilácia chĺpkov, krémovanie, rozmaznávanie tela aj zmyslov vonnými aromatickými olejmi, líčenie tváre a potom znova následné čistenie. Rituály, ktoré ľudia praktizovali už štyritisíc rokov pred naším letopočtom.

Okrem zmienených procedúr ma zaujímal aj ďalší fakt v spojení so ženskou krásou a to líčenie. Vyložene ženská činnosť, pre mňa istý druh výtvarného umenia.

Aj keď to bude znieť ako kliše, tvár je ako čisté plátno, ktoré je variabilné na milión spôsobov. Zaujímala ma proces premeny, možnosti, ktoré líčenie ponúka, ako aj samotný akt.

Predstavovala som si minimalistickú akciu nalíčenia a následného odlíčenia, s opakovaním kludne aj dvadsať ráz. Myslím, že okrem samotnej práce s líčidlami ako takými som sa podvedome vzťahovala k téme zašpinenia a čistoty. Prežívam pocity eufórie, keď sa špinavý priestor alebo predmet umyje. Ide o akýsi vnútorný pocit radosti a kludu, že všetko je na správnom mieste a v dobrom stave.

Prístup k práci sa začal transformovať v momente, kedy som si na skúšanie požičala videokameru. Pôvodný zámer bol skôr nahrávanie líčenia z menšej vzdialenosti,

nakolko, ako som už spomínala, tvár je veľmi malá plocha na prácu v divadle, kde je medzi hercom a divákom veľká vzdialenosť.

Líčenie ako také však na moje prekvapenie na kameru nebolo veľmi zaujímavé, pretože si myslím, že jeho sila je poznať až v celkovom dojme (možnosť vidieť celú tvár, proces premeny, postup práce a následnú zmenu celku) a nie iba v detailoch. To sa potom už dostávam zase niekde inde a to až k téme, aké nechutné je zblízka všetko to, čo si natierame na tvár.

Pri skúšaní potenciálu videokamery ma ale začala baviť trošku iná sféra. Keďže videokamera mala celkom dobrý zoom, začala som sa hrať s približovaním častí ľudského tela. To, čo vidíme voľným okom považujeme za krásne. Detaily ľudského tela ale otvárali znova inú tému. Kde je hranica krásy a kde sa krása mení na niečo škaredé a hnusné? Ako vlastne rozoznať krásne od škaredého?

Čím viac som sa zaoberala približovaním detailov tela, tým viac ma téma zaujímala. Prišlo mi zaujímavé, že opýtaní ľudia v mojom okolí neboli schopní na základe fotografie alebo videa vydedukovať, o ktorú konkrétnu časť tela na zázname ide. Vo mne, naopak, obrázky evokovali krásne abstraktné štruktúry vytvorené prírodou, z ktorých sa dalo ďalej vychádzať.

V prvom momente mi napadlo, že na javisku by mohla sedieť herečka s videokamerou a v reálnom čase nahrávať svoje telo v detailnom priblížení a na prítomnom monitore alebo projekčnom plátne by sa v tom istom čase tieto zábery zobrazovali, pričom divák by mal možnosť porovnávať ich s reálnym telom herečky.

Z tohto konceptu som neskôr upustila, nakolko mi neprišlo veľmi zaujímavé sledovať obe veci súčasne, keďže detailné zábery boli v tom istom momente herečkou odhalené. Potenciál fotografií som však stále videla v štruktúrach, ktoré sa mi objavovali a odkazovali ma k istým veciam. V detailoch som hľadala spoločné znaky s predmetmi a javmi, ktoré poznáme z bežného života. Zošúverená koža na prstoch spôsobená dlhým ležaním v teplej vani mi evokovala štruktúru na pokrčenej plachte tesne po zobudení. Modrina na nohe vyzerala ako galaxia vo vesmíre a čiary na dlaniach pripomínali žilky na listoch. Toto bol pre mňa vo výsledku nosný motív ďalšej práce.

Ako výsledok práce som zvolila formu performance, ktorá je pre mňa voľnejšou formou divadelného predstavenia.

Obrázok 51

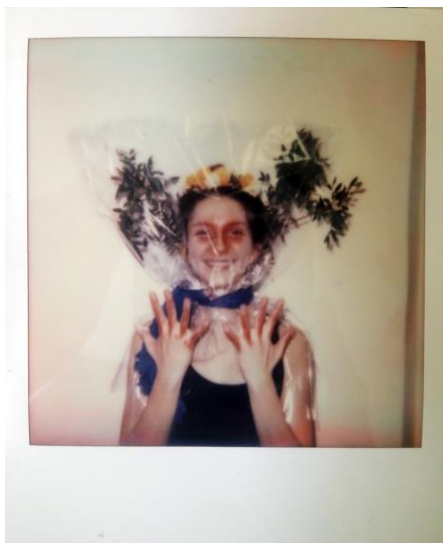
Obrázok 52

Obrázok 53

Obrázok 54

Obrázok 55

Obrázok 56

Projekt sa odohrával v učebni na DAMU a bol prezentovaný v rámci vernisáže klauzúrnych prác katedry scénografie.

Performance sme poňali ako niekoľkohodinový sprievodný program, ktorý sa odohráva nezávisle a nie je povinný, tým pádom bola v priestoroch uvoľnená atmosféra, ľudia cirkulovali po výstave a v prípade záujmu sa mohli zastaviť a sledovať nás.

Som si vedomá toho, že nemám režisérske ambície, možno aj preto bola forma performance príпустnejšia. K tomuto projektu som pristupovala ako výtvarník, tým pádom šlo v prvom rade o výtvarnú zložku. Okrem toho by som rada napísala, že performance Krása nespracovávala žiadnu konkrétnu tému ani príbeh, zrodila sa z jednoduchých činností a obrazov, ktoré sa nám s Terezou páčili tak, že sme na nich postavili celý výsledok.

Celok bol zložený z jednotlivých malých častí, ktoré boli postavené na „príprave“ a „zaznamenaní“. Každá malá časť spočívala v príprave jednej účinkujúcej performerky a zvyšku scény tak, aby vzniklo akési zátišie, ktoré sa následne odfotilo polaroidom a výsledná fotka sa vždy umiestnila na stenu priamo v mieste živej inštalácie.

Po skončení performance tak po nás ostala inštalácia, ktorá bola prítomná po celú dobu klauzúrnej výstavy.

Jednotlivé obrazy boli inšpirované rôznymi ideami.

Ako príklad uvediem inšpiráciu malým austrálskym vtáčikom menom Šiatorník fialový, ktorý sa sústreďuje na zbieranie predmetov v jednom odtieni modrej farby, z ktorých následne vyrába pre samičku akési inštalácie. Nakoľko sme zistili, že doma máme k dispozícii neuveriteľné množstvo kráľovsky modrých vecí, zostavili sme fotku „modrá“, ktorá vychádza z akcie, kedy Tereza začne zo svojej IKEA tašky postupne vyťahovať svoje najdôležitejšie veci (pokrievka na hrniec, pastelky, šatka, uterák, lopatka s metličkou a podobne), oblečie sa do modrého svetra, dopije modrú limonádu, po ktorej jej zostane modrý jazyk, vyberie si modrú knihu a sadne si do svojej tašky.

Ďalšia akcia bola maľovanie tváre líčidlami a vyrábanie komplikovaného účesu, ktorý nám pripomínal aranžovanie náročných kytíc v kvetinárstve. Po dokončení slávnostného účesu s využitím rôznych stúh som Terezinu hlavu dozdobila asparatom a celú uväznila do celofánu, ktorý som následne previazala mašľou.

Výslednú „kyticu“ som odfotila a zničila.

Takto bol koncipovaný celý večer, počas ktorého sa nám podarilo zhotoviť okolo pätnásť kusov polaroidových snímok. Niektoré obrazy sme mali dopredu vymyslené, no veľké množstvo z nich vznikalo improvizáciou priamo na mieste.

Celú performance považujem za pomerne úspešnú akciu a to z niekoľkých dôvodov. Podarilo sa nám upútať relatívne veľké množstvo ľudí a veľa z nich bolo prítomných od začiatku až do konca, ostali nám spomienkové polaroidové zábery a hlavne počas performovania sme sa do akcie natoľko dostali, že plánovaná polhodina sa nám pretiahla zhruba na dve hodiny, počas ktorých sme vymýšľali stále nové nápady a musím uznať že aj ja, inak celkom trémista som si akciu užívala.

6.2 Krása II

kolekcia šperkov/ fotografia

V magisterskom ročníku som pracovala na malej kolekcii šperkov, ktoré som následne prezentovala na klauzúrnej výstave prostredníctvom fotografií a reálnych predmetov.

Istú úlohu v rozhodnutí, že sa budem zaoberať výrobou vlastnej kolekcie a nie kostýmov do predstavenia zohral fakt, že v priebehu roka som pracovala na pomerne hojnom počte mimoškolských projektov, ktoré sa týkali divadla aj filmu a cítila som vnútornú potrebu pracovať na niečom osamote.

Túto sériu fotiek som brala ako voľné pokračovanie bakalárskeho projektu Krása, akurát za výsledné médium projektu som namiesto performance zvolila fotografie.

Nápad prezentácie fotografií vznikol pôvodne už pri skúšaní bakalárskeho projektu Krása I, kedy som postupne zisťovala, že nápady, ku ktorým smerujem sú v skutočnosti drobné detaily, s ktorými sa na divadle pracuje dosť ťažko.

Počas práce na mojich autorských projektoch som sa dopracovala k záveru, že ideálnym médium na zachytenie mojich predstáv je video a fotografia, do istej miery si myslím, že aj performance, ako v prípade bakalárskeho projektu Krása I, no v tomto smere som u seba trochu na pochybách, nakoľko si režijne neverím až tak, že by som mala ambíciu púšťať sa do toho sama od seba.

Tento projekt vznikol na základe potreby ručných prác, navráteniu sa k pôvodným technikám a materiálom. Úplne prvotným spúšťačom bolo vyšívanie. Už ani presne neviem, ako som sa k nemu dostala, no pamätám si presne ten pocit klúdu a čistoty, ktorý vo mne zanechávalo. Sústredenie sa na jednu konkrétnu vec v tomto hektickom svete bolo pre mňa magickým momentom.

Každý deň som sa tešila domov, aby som si spravila lipový čaj a sadla si k vyšívaniu. Najprv som vyšívala do textílie, do košielky. Keďže sa mi páčia aj materiály a pomôcky, ktorými sa pri vyšívaní obklopujem, mala som slabosť pre vyšívací kruh, ktorý je rámom sám o sebe a výšivka v ňom pôsobí komplexnejšie. Preto som sa rozhodla do jedného modelu ho zakomponovať vo forme brošne, ktorá je implantovaná priamo do košele, na ktorej je vyšitá vymyslená abstraktná rastlina.

Rozhodla som sa uberať sa smerom takýchto absurdných doplnkov, ktoré nie sú zhotovené so zámerom stať sa šperkom na denné nosenie, ale sú skôr akýmisi výtvarnými artefaktami vyrobenými na fotku.

Ďalším doplnkom bol akýsi veľký náhrdelník zhotovený zo štrikovacích bavín a lanových povrazov. Vo vyšívaní som pokračovala v náušniciach zhotovených z drevených kusov, na ktoré boli naaplikované kúsky panamy s výšivkou.

Drevený motív som zopakovala v náramkoch, ktoré boli vyrobené z doktorských paličiek do krku, ktoré je po namočení do vody možné ohýbať, tvarovať a následne maľovať.

Celá kolekcia bola nafotená na modelke, ktorou bola znova herečka Tereza Nádvoříková a bola koncipovaná do bieleho pozadia s bielym oblečením, ktoré pôsobilo jemne, čisto až stroho do kontrastu s ručne vyrobenými doplnkami.

Túto prácu som brala ako akúsi predprípravu na záverečný projekt Krása III.

Obrázok 57

Obrázok 58

Obrázok 59

Obrázok 60

Obrázok 61

Obrázok 62

Obrázok 63

„If It Can Be Imagined, It Exists"

Sylwana Zybura

6.3 Krása III

magisterský projekt Cyklus

6.3.1 Koncept

Tematikou ženstva a ženskej krásy sa zaoberám počas celého svojho štúdia na DAMU. Fascinuje ma ženský svet ako taký, od ženských činností ako varenie, pečenie (aj keď v dnešnej dobe nie sú vyložene ženské, ale kedysi bolo upečenie koláča ženskou výsadou), pletenie, vyšívanie, úprava zovňajšku, starostlivosť o tvár a telo, cez ženské myslenie, až po estetiku a symboly ženstva.

V bakalárskom projekte Krása som sa zaoberala touto témou z hľadiska starostlivosti ženy o svoj zovňajšok, dalo by sa povedať, že ústrednou témou bola akási povrchnosť. V magisterskom projekte som sa navrátila k tradíciám a na tému ženstva nazerám prostredníctvom ženských ľudových činností, krásu hľadám v samotnej práci, alebo materiáloch, s ktorými ženy pracovali.

Celý projekt je takisto akousi ódou na folklór a ľudovosť, ktoré sú pre mňa ako slovanskú ženu bezodnou inšpiračnou studnicou.

6.3.2 Nápady a myšlienky

Prvotným spúšťačom celej myšlienky folklórneho stvárnenia ženstva bolo moje nazvem ho „mierne asociálne obdobie“, v ktorom som mala potrebu zamestnať do väčšej miery ruky a nie hlavu. Bolo mi špatne z konzumného sveta dnešnej doby, kedy všade navôkol vzniká prehnané množstvo nepotrebných vecí, ktoré sa množia a zaplavujú našu planétu zbytočnosťami.

Bola som smutná z predstavy, koľko oblečenia, doplnkov (o trende elektroniky pomaly na jednu sezónu sa ani nebudem rozpisovať, lebo to nie je podstatou tejto práce, no je mi z toho úplne zle) a iných zlepšovákov sa vyrobí, pošle do obchodov a teší sa úspechu konzumnej spoločnosti. Neverím tomu, že kvantum oblečenia, ktoré sa v nových vlnách každý tretí deň posiela do módnych reťazcov sa predá a vynosí. Čo sa deje s množstvom oblečenia, ktoré sa nepredá? V každom meste je nespočetné množstvo second handov, ktoré sú plné oblečenia, ktoré je vo výbornom stave a napriek tomu sa vyrába kvantum ďalších. Žiadny z tých reťazcových kúskov vecí nemá svoj príbeh, svoju dušu, nie je autentický. Nízky módny priemysel vyrába

veci na kvantitu a nie na kvalitu. Okrem toho, že takmer každý kus z týchto reťazcov sa do pár mesiacov rozpadne, alebo aspoň obnosí do škaredého, neforemného, vyžmolkovaného stavu, lebo nie je z kvalitného materiálu, majú ho ľudia po celom svete, vo všetkých veľkostiach a farbách, lebo tieto veci nie sú unikátmi.

Začala som sa venovať recyklovaniu oblečenia. Len tak, sama pre seba, lebo som z toho mala dobrý pocit. V skrini som našla starú, žltú, ľanovú látku, ktorá tam stojí od čias, kedy som chodila do škôlky a mala som z nej vyrobený kostým na karneval. Nebol to veľký kus, ale pri správnom rozmiestnení strihu sa na neho zmestili letné šaty aj s volánom. Potom som v sekáči našla nejaké neforemné šaty, tak som si z nich spravila ruksak. A ďalší krát sa mi páčila biela košielka, na ktorú som vyšila kvety, aby nebola taká obyčajná. A už to išlo.

Pôvodná idea bola zhotovenie vlastnej kolekcie, ktorá bude vychádzať z tradičných ženských činností, ako vyšívanie, tkanie, pletenie, varenie, pečenie, upratovanie, či staranie sa o domácnosť.

Keďže som v magisterskom projekte chcela zúročiť skúsenosti s performance a fotografiami nabraté v predchádzajúcich autorských projektoch venovaných téme krásy a ženskosti a zároveň ich pretransformovať do novej podoby, mojou prvotnou ideou bolo zhotovenie videa.

Myslím, že video by bolo vhodnou cestou medzi divadlom a fotografiou, nakoľko by krásne dokázalo zachytiť jemnosť a detailnosť vecí, ktorými sa zaoberám, no na druhej strane by ich nechalo žiť v pohybe. Keďže všetky svoje nápady vidím vo forme obrazov, mohlo by byť práve video vhodnou formou na spracovanie mojich ideí, nakoľko ho tvoria vlastne rozpohybované obrazy.

Páčia sa mi dlhé, statické zábery, v ktorých čas plynie pomaly a hýbu sa iba jemné detaily. V takomto jemnom duchu som si predstavovala video, ktoré som mala v pláne natáčať s fotografkou Ditou Havránkovou a herečkou Terezou Nádvorníkovou, na uzavretie spoločného cyklu o kráse.

Video sa malo točiť v zimných mesiacoch január alebo február, miesto natáčania sme zvolili maringotky vo Stvolínkach. Predstavovala som si akúsi magickú ženskosť zasadenú do atmosféry chladnej zimnej krajiny, kde nad jazerom stojí hmla, zem je studená a šedá a namiesto krásnej sviežej jarnej zelene je všade béžovo- hnedo-biela príroda. Do tohto chladného a nehostinného prostredia som chcela zasadiť ženu, akúsi domorodkyňu, čarodejnicu, ktorá si v maringotke pri jazere žije v súlade s prírodou. Varí, pečie, stará sa o seba aj o svoje okolie a vytvára domáce hniezdo.

V konečnom dôsledku som video z niekoľkých dôvodov zavrhla. Jedným z dôvodov bol celkový koncept. Prvotným nápadom totiž bolo, že video bude použité ako videoklip k pesničke slovenskej speváčky, ktorej hudba sa mi páčila a často som jej jemné, autorské pesničky inšpirované slovenským folklórom pri vyšívaní počúvala. Postupom času mi však prišlo, že text piesní je dosť melancholický a rovnakým dojmom bude pôsobiť aj video zasadené do chladnej zimnej krajiny. Kombinácia dvoch rovnako melancholických prvkov bude pôsobiť nezaujímavo a pateticky. Chvíľu som uvažovala nad recitáciou básní alebo Tereziným spevom, no v konečnom dôsledku som túto stránku autorskej práce nezvládla a video stroskotalo predovšetkým kvôli hudobnej zložke.

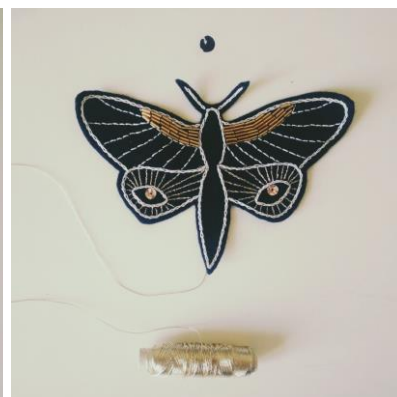
Druhou možnosťou bola séria fotografií zachytávajúca činnosti, na ktorých malo byť založené video. Rozhodla som sa ísť touto cestou. Jediné, čo ma mrzí, je scenéria rannej zimnej krajiny o ktorú som sa pripravila, v ktorej by sa určite kolekcia šiat a činností krásne vynímala.

Obrázok 64

Obrázok 65

Obrázok 66

Obrázok 67

Obrázok 68

Obrázok 69

6.3.3 Ľudové prvky v mojej práci

Pri tvorbe tejto malej kolekcie fotiek som sa inšpirovala niekoľkými ľudovými prvkami. Za jasný zdroj inšpirácie som považovala ľudové remeslá ako vyšívanie, pletenie, tkanie, maľovanie vajec, zdobené ženské odevy, varenie, pečenie.

Tieto ručné práce sú krásne použitými materiálmi, samostatnou činnosťou zhotovovania, aj výslednými produktami.

Všetky veci sú vyrábané ručne, použitím prírodných materiálov, každá vec je osobitá a má svoj vlastný charakter.

Okrem rekvizít na fotenie som vyrábala aj malú kolekciu oblečenia, v tomto prípade kostýmov. Tie sú inšpirované ľudovými krojmi v detailoch, ako sú materiály, alebo jednotlivé ozdobné prvky.

Niektoré modely vo svojej surovosti odrážajú pracovný ľudový kroj, nie sú začistené, strihy sú jednoduché, geometrické, materiály hutnejšie. Druhá časť modelov je krehkejšia, inšpirovaná jemnosťou ženy, obsahuje rôzne ozdobné prvky, ako volány, riasenie, výšivku, je zhotovená z jemných, splývavých, priesvitných materiálov. Všetky zhotovené modely sú inšpirované prvkami z tradičných ľudových krojov, pracovných, alebo slávnostných, prevedené do súčasnejších strihov, spojených s prvkami jednoduchosti a minimalizmu.

6.3.4 Použité materiály, strihy a farebnosť

V kolekciu fotiek sú zastúpené prírodné aj syntetické materiály, zdobnosť folklóru aj jednoduchosť súčasného dizajnu. Materiály zastúpené v kostýmoch sú na jednu stranu prírodné, ako bavlna a ľan, krčivé, hutné, páravé, s menej alebo viac výraznou štruktúrou. Druhá časť materiálov je syntetická ako tyl alebo podšívka, s priesvitnými, splývavými vlastnosťami.

Okrem toho sú použité ozdobné prvky ako vyšívacie bavlny, priadze, unikátom medzi všetkými modelmi je kimono, ktoré obsahuje autentickú tradičnú slovenskú výšivku z obdobia 1. republiky, implantovanú do nového kimona.

Na fotkách sa pracuje s prírodnými materiálmi ako je drevo (konáre, vetvičky, papier), kvetmi, trávou, senom, potravinami (múka, mlieko, vajcia).

Prírodný charakter materiálov narúša strohá čistota fotografického ateliéru, ktorá podporuje kontrast.

Strihy kostýmov sú spojením ľudových prvkov obsiahnutých v pracovných krojoch ako jednoduchosť, surovosť, čistota, praktickosť, slávnostných krojoch ako volány, riasenie, výšivka a krojoch obradných, ktorý zastupuje výšivka na saténovom podklade a výrazná, ozdobná parta na hlave. Všetky inšpirácie z ľudových krojov sú pretransformované do súčasnejších modelov, prispôbením farebnosti, strihu alebo materiálu a prevedené do celkom nositeľných modelov.

Farebnosť modelov a zvolených doplnkov zachováva tradičné farby slovenského folklórneho odevu a doplnkov ako biela, čierna, červená, horčicová žltá, tmavá modrá a doplnená prírodnými materiálmi ako drevo, proso, slama, kvety a podobne.

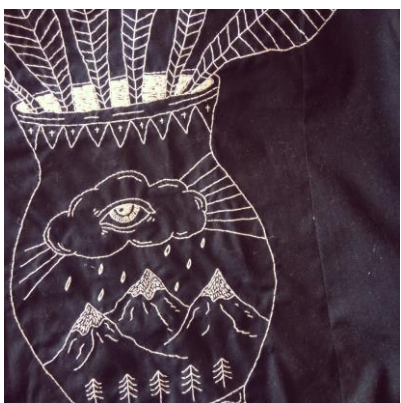
Obrázok 70

Obrázok 71

Obrázok 72

Obrázok 73

Obrázok 74

Obrázok 75

6.3.5 Modely

Jednotlivé modely znázornené na fotografiách sú inšpirované tradičnými ženskými činnosťami alebo jemnými asociáciami.

Prvý model vznikol celkom náhodne a preddefinoval celú sériu fotografií. V starožitníctve v Banskej Štiavnici som našla starú saténovú šatku z obdobia 1. republiky, vyšívajú lesklými niťami so vzorom kvetov. Bola som z nej taká unesená, že som ju chcela zakomponovať do nejakého modelu. Ušila som jednoduché, čierne, minimalistické kimono, ktoré kontrastuje so vzorovanou šatkou a začlenila som ju do rukávov a samostatného opasku. Keďže šatka je lesklá, saténová a výšivka má limitovanú farebnosť na modrú, bielu a cyklámenovú, evokovala mi sviatočný, skoro až obradný kroj zhotovený na slávnostnú udalosť ako je svadba. K nej som dorobila veľkú, výraznú čelenku vyrobenú z papierových kvetov podobným na šatke, inšpirovanú slávnostnými partami, ktorými sa zdobili dievčatá práve na svadbu. Tento kostým som si od prvej chvíle predstavovala na dievčine, ktorá vyzerá bezbranne, krehko, až oddane. Biele vlasy modelky a krehkosť papiera podporujú jemnosť a bezbrannosť dievčaťa, ktoré sa v mladom veku vydávalo za ženícha a muselo tak veľmi skoro prevziať zodpovednosť za celú domácnosť, manžela a deti.

Druhá fotografia z prvej kolekcie bola inšpirovaná konkrétnou ženskou činnosťou a to vyšívaním a pletením. Prvým impulzom bola biela košielka, na ktorú som vyšila farebné kvety. Inšpiroval ma samotný materiál bavln na štrikovanie, ktoré som našla vo veľkých kľbkách. Páčilo sa mi zahaliť modelke celú tvár, aby tak vznikla akási anonymná postava vyšívачky, spútanej v spleti bavln a zviazanými rukami množstvom práce.

Tretia fotografia vychádzala z kuchynskej tematiky. Z tohto prostredia ma fascinujú rôzne druhy materiálov, od vajec, vody, mlieka, masla, pečiva, cesta až po byliny, ktoré po namočení do horúcej vody jemne zafarbujú tekutinu a silno rozvonievajú. Na fotografiu som nakoniec zvolila motív múky a chleba. Modelka je oblečená do akéhosi pracovného odevu z plátna, pripomínajúceho zásterové šaty a sedí sklonená nad kopou múky. Vedľa nej leží položený upečený čerstvý chlieb a vlasy má príznačne zapletené do dvoch priberaných copov, pripomínajúcich pšeničné klasy.

Moja pôvodná predstava bola ešte trochu viac abstraktná, chcela som, aby mala modelka namočenú v kopci múky celú tvár a beznádejne sa v nej strácala ako vajíčko vyklepnuté do hĺby múky pri príprave cesta.

Ďalšia fotografia bola inšpirovaná nášivkami, ktoré som vyšívala v nedávnom období. Ide o motív vtákov, niektoré sú vyšité strohejšie, iné sú doplnené množstvom korálok, takže sú veľmi zdobené. Nakoľko som túto fotografiu nemala domyslenú detailne pred fotením, improvizovali sme s fotografkou na mieste. Do zátišia s modelkou sme vtáky umiestnili na tričko a do náručia sme vložili prvok vajec uložených v slame, ktoré evokujú vtáčie hniezdo. Fotografia pre mňa znázorňuje obstarávanie domova a vytváranie určitého tepla.

Posedná fotka bola inšpirovaná nedielnou súčasťou každej domácnosti na dedine, kedy ľudia chodili s krčahom nadojiť čerstvé kravské mlieko. Biela farba priesvitných šiat je inšpirovaná samotným mliekom, pričom v mieste dekoltu má modelka natetovanú tetovačku s motívom modrotlačovej pečiatky.

Moja pôvodná predstava fotky bola modelka v bielych šatách, sediaci v bielom prostredí, s potetovanými rukami motívom modrotlače, s bosými nohami miznúcimi v bielom mlieku.

6.3.6 Výsledok

Po zhladnutí finálnych fotiek som bola trochu v obavách, nakoľko nie všetky sa mi páčili tak, ako som si ich predstavovala.

S pár dňovým odstupom sme dofotili ďalšie fotky, tentokrát sme sa zamerali na detaily, ktoré podľa môjho názoru neboli z prvej série fotografií natoľko čitateľné.

Rozhodli sme sa pre fotenie bez modelky, išlo nám predovšetkým o výrezy určitých častí.

Druhá séria fotografií bola založená predovšetkým na prvku výšivky, ktorý sa v malej miere dostal do každodenných drobných činností. Fotili sme vyšívané topánky, nášivky vtákov vo väčšom detaile, fotku múky sme rozvinuli na detail s vyšitým chlebom.

Výsledné fotky sa mi páčili viac, rozhodne pre mňa tvorili kompaktnější celok, ktorý môže visieť vedľa seba. Niektoré nápady z prvého fotenia sa nám bohužiaľ nepodarilo rozvinúť, čo bolo spôsobené časovým tlakom.

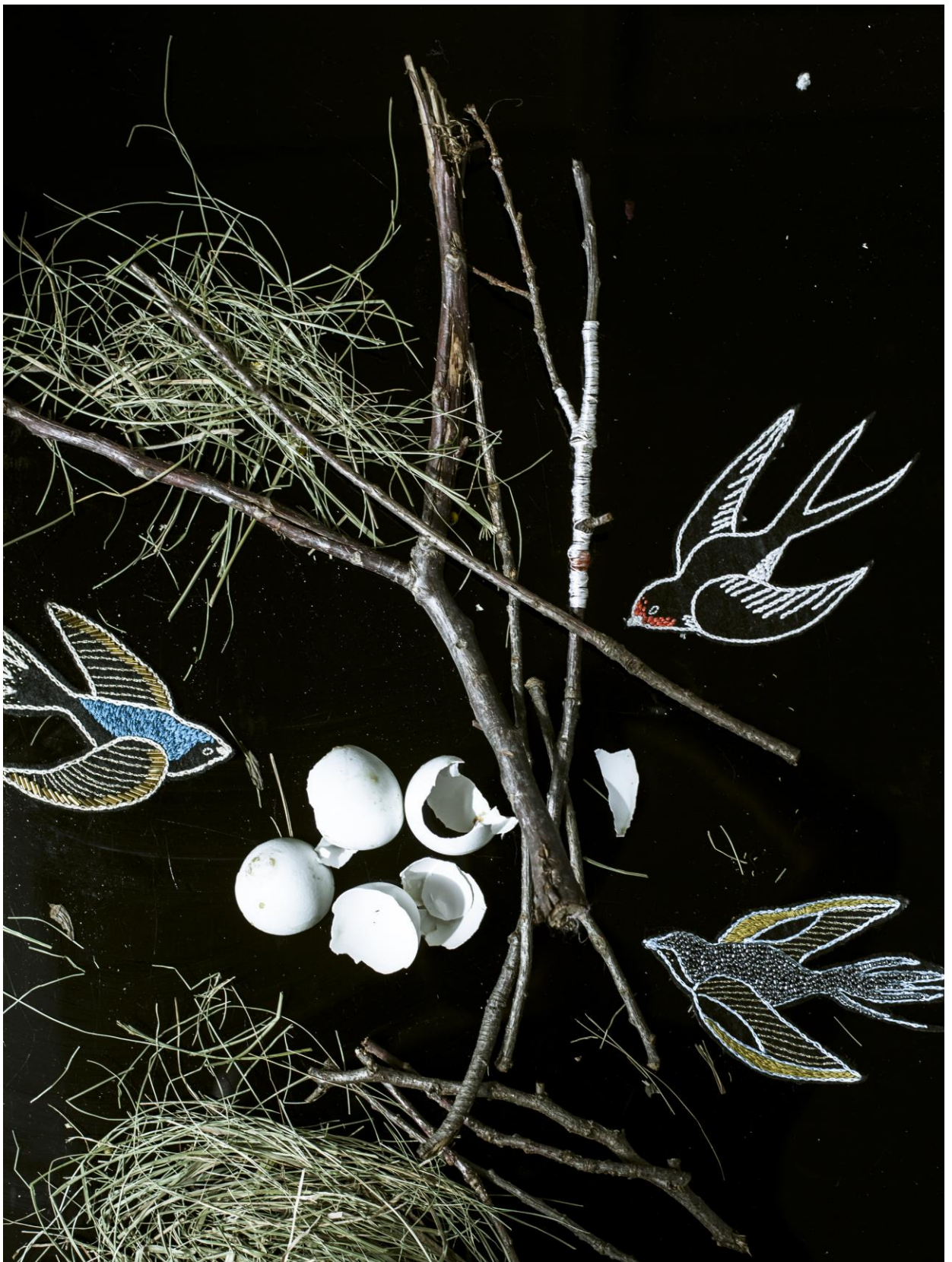
Dôležitým faktom bolo, že kým prvá séria fotografií bola fotená v umelom svetle v ateliéri, druhá séria bola fotená doma, v prirodzenom svetle. Myslím, že práve to fotkám dodáva mäkkosť, prirodzenosť a väčšiu osobitosť.

V rámci klauzúrnej výstavy bolo v ateliéri nainštalovaných šesť vybraných finálnych fotografií doplnených o hmotné artefakty, ktoré projektu dodali väčšiu osobitosť ako ručne tkaný koberček na konári, pracovné gumáky s vodou a živými kvetinami, ručne vyšívaný chlieb a domáca vajíčková nátierka, ktorá bola súčasťou inštalácie a zároveň malým rautom.

Som si vedomá toho, že potenciál tejto tematiky je omnoho širší a možno ho rozvíjať mnohými ďalšími spôsobmi, ktorými by som sa mimo iné naďalej rada venovala, nakoľko táto téma pre mňa stále nie je vyčerpaná a je pre mňa veľmi inšpiratívna.

Obrázok 76

Obrázok 77

Obrázok 78

Obrázok 79

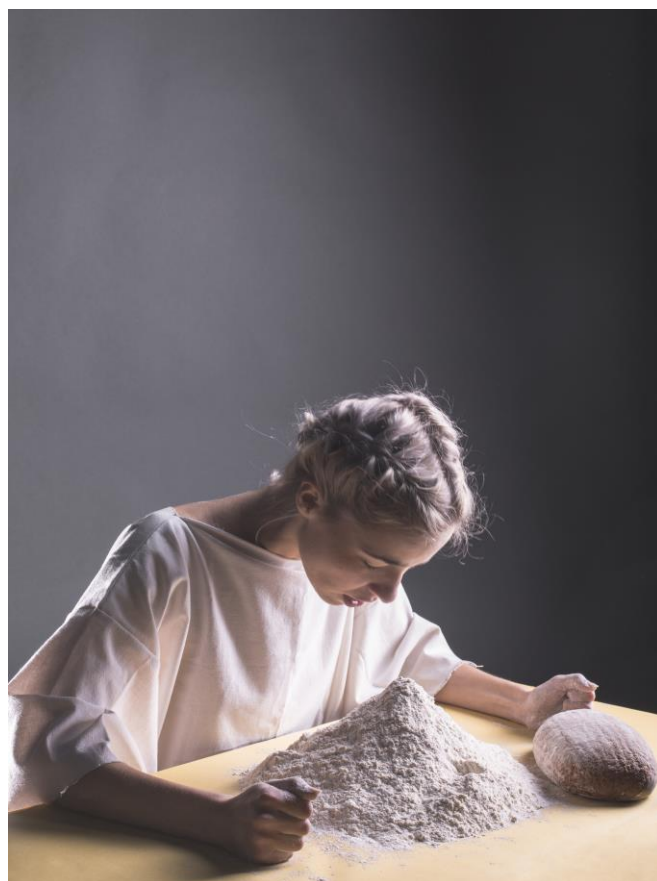
Obrázok 80

Obrázok 81

Obrázok 82

Obrázok 83

Obrázok 84

Obrázok 85

Záver

Cyklus troch autorských projektov na tému Krása je mojou uskutočnenou víziou. Počas práce som hľadala rôzne spôsoby, ako na tému ženskej krásy možno nazerať. Pracovala som s viacerými technikami a volila som rôzne postupy práce. Na vlastných pokusoch a chybách som sa naučila, ktoré nápady fungujú viac a ktoré menej. Vďaka práci na autorských projektoch som si rozšírila rozhľad v odbore a získala som ďalšie nové poznatky. Nadobudla som nové skúsenosti z teoretického aj praktického hľadiska. Vďaka diplomovej práci som sa obohatila o nové možnosti ako realizovať svoje návrhy, čo pokladám za jeden z najdôležitejších prínosov.

Mojou prioritou v diplomovej práci bolo uchopiť krásu ženstva z iného uhlu pohľadu ako v práci bakalárskej a posunúť tak prácu z výtvarného aj formálneho hľadiska. Inšpirovala som sa prvkami slovanských tradícií a folklórom, ktoré som kombinovala s prvkami súčasných designových a módných trendov.

Nevylučujem možnosť, že kolekciu ešte rozšírim, nakoľko tejto tematike by som sa určite rada venovala naďalej.

Zoznam použitej literatúry

KOVAČEVIČOVÁ, Soňa. *Lidové výtvarné umění Slovensko*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1974. 216 s. ISBN 14-445-74.

MARKOV, Jozef. *Slovenský ľudový odev v minulosti*. 1. vyd. Bratislava: SVKL, 1955. 218 s. ISBN 70-005-83.

MÁCHÁLOVÁ, Jana. *Módou posedlí*. 1. vyd. Břeclav : Nakladatelství Moraviapress a.s., 2002. 168 s. ISBN 80-86181-47-2.

BAUDOT, François. *Móda století*. 1. vyd. Euromedia Group, k.s. – Ikar, 2001. 399 s. ISBN 80-7202-943-6.

SKARLANTOVÁ, Jana. *Oděv jako znak*. 1. vyd. Praha: Karlova Univerzita, 2007. 224 s. ISBN 978-80-7290-330-6.

PHILLIPS, Sam. *...ismy*. 1. vyd. Praha: SLOVART, 2013. 157 s. ISBN: 978-80-7391-762-3.

KOREN, Leonard. *Wabi- sabi*. 1. vyd. K-A-V-K-A, knižní a výtvarná kultura v Praze, 2016. 93 s. ISBN: 978-80-270-0082-1.

Internetové zdroje

Juraj Zajonc, Pletenie, dostupný na URL

<http://www.ludovakultura.sk/index.php?id=1325>

Juraj Zajonc, Čipkárstvo, dostupný na URL

<http://www.ludovakultura.sk/index.php?id=1127>

Mgr. Oľga Danglová, Modrotlačiarstvo, dostupný na URL

<http://www.uluv.sk/sk/encyklopedie/tradicne-remesla-a-domacke-vyroby/tradicne-remesla-a-domacke-vyroby/modrotlaciarsstvo/>

PhDr. Juraj Zajonc, Pletenie ihlicami, dostupný na URL

<http://www.uluv.sk/sk/encyklopedie/tradicne-remesla-a-domacke-vyroby/tradicne-remesla-a-domacke-vyroby/pletenie-ihlicami/>

Yamamoto, Yohji, Femme, dostupný na URL

<http://www.yohjiyamamoto.co.jp/yy/femme/concept/>

YOOX NET-A-PORTER Group, La maison, dostupný na URL

<https://www.maisonmargiela.com/cz/lamaison>

Emma de Clercq, Let Your Hair Down: The world of Sylwana Zybura is one where fantasy dominates, dostupný na URL

<https://www.infringe.com/sylwana-zybura/>

Annemiek ter Linden, Julia Hetta Bio, dostupný na URL

<https://www.artandcommerce.com/artists/photographers/Julia-Hetta/bio>

Artlist- centrum pro současné umění Praha- Bratrstvo, dostupný na URL

<http://www.artlist.cz/skupiny/bratrstvo-947/>

Zoznam citovanej literatúry

- 1) Koren, Leonard. *Wabi- sabi*, 2016, s. 9
- 2) Koren, Leonard. *Wabi- sabi*, 2016, s. 17
- 3) Koren, Leonard. *Wabi- sabi*, 2016, s. 24
- 4) Koren, Leonard. *Wabi- sabi*, 2016, s. 52-54
- 5) Máchalová, Jana. *Módou posedlí*, 2002.
- 6) Máchalová, Jana. *Módou posedlí*, 2002, s. 88
- 7) Artlist- centrum pro současné umění Praha- Bratrstvo, (cit. 15. 5. 2017)
dostupný na URL <http://www.artlist.cz/skupiny/bratrstvo-947/>

Zoznam obrázkov

Obrázok 1 patina na stene

<http://www.turbulences-deco.fr/inspirations-decoration-decor-rustique-wabi-sabi/2017/02/>

Obrázok 2 vyšívaná čipka

<http://writeonthesand.tumblr.com/post/109970313263>

Obrázok 3 séria tanierov a misiek

<http://freestylehippiesoul.tumblr.com/post/106504288594>

Obrázok 4 Eva Hesse- Hang up 1966

<http://www.tate.org.uk/whats-on/tate-modern/exhibition/eva-hesse/eva-hesse-exhibition-guide/room-six>

Obrázok 6 Košíkár z Liptovskej obce Hubová 1971 pletie kôš zo zeleného prútia

<https://www.sashe.sk/M.I.K.U.Creative/journal/vratme-sa-vzad.-tam-kde-sa-to-vsetko-zacalo>

Obrázok 7 Žena v pletených kapcoch obšitých súknom, Ábelová, asi 1940

<http://www.uluv.sk/sk/encyklopedie/tradicne-remesla-a-domacke-vyroby/tradicne-remesla-a-domacke-vyroby/pletenie-ihlicami/>

Obrázok 8 Vpletanie stoniek do osnovy, Kolárovo, 2. pol. 20. stor.

<http://www.ludovakultura.sk/index.php?id=684>

Obrázok 9 tkaný koberec slovfolk

<http://www.kobera.sk/kategoria/tkany-koberec-slovfolk/koberce-slovfolk/>

Obrázok 10 vyšívačka, Čičmany, začiatok 20. stor

<http://www.ludovakultura.sk/index.php?id=3195>

Obrázok 11 dierková vyšivka, okolie Piešťan, 20. stor

<http://www.ludovakultura.sk/index.php?id=3078>

Obrázok 12 forma s motívom karafiátov, Pukanec, 1870

<http://www.uluv.sk/sk/encyklopedie/tradicne-remesla-a-domacke-vyroby/tradicne-remesla-a-domacke-vyroby/modrotlaciarsstvo/>

Obrázok 13 motív obliečky na perinu inšpirovaný dekórom z brokátových látok, Slovensko

<http://www.uluv.sk/sk/encyklopedie/tradicne-remesla-a-domacke-vyroby/tradicne-remesla-a-domacke-vyroby/modrotlaciarsstvo/>

Obrázok 14 vajcia

<https://s-media-cache->

ak0.pinimg.com/originals/f9/23/d5/f923d51caa538293c38041cc63268856.jpg

Obrázok 15 múka

<http://no-aesthetic.tumblr.com/>

Obrázok 16 Edward Honaker autoportrét

<https://portrait.photogrist.com/edward-honaker/>

Obrázok 17 Rei Kawakubo- Comme des Garçons

<http://people.com/style/met-gala-comme-des-garcons-rei-kawakubo-explainer/>

Obrázok 18 Maison Martin Margiela 2009

<http://www.elle.com/fashion/g8486/fashion-moments-inspired-by-surrealism/?slide=8>

Obrázok 19 Maison Martin Margiela, leto 2011

<http://searchingforstyle.com/2010/10/maison-martin-margiela-spring-summer-2011/>

Obrázok 20 sviatočný kroj dievčaťa s partou

<http://www.velkylom.sk/sviatocny-kroj-dievcata-s-partou.html?idpgall=795987>

Obrázok 21 kroj slobodného dievčaťa

<http://www.prietrzka.sk/index.php/2015-02-13-21-20-29/2015-02-13-21-21-19>

Obrázok 22 rituál čepčenia na svadbe, obradný kroj, Čičmany

<https://www.aktuality.sk/clanok/410501/cicmiansky-kroj/>

Obrázok 23 čepiec Tekov, Petra Lajdová

<https://zurnal.pravda.sk/rozhovory/clanok/398492-petra-lajdova-nase-cepce-su-exoticke/>

Obrázok 24 svadobná parta Vajnory, Petra Lajdová

<https://zurnal.pravda.sk/rozhovory/clanok/398492-petra-lajdova-nase-cepce-su-exoticke/>

Obrázok 25 Madame Peripetie, Sylwana Zyburá

<http://www.artnau.com/2012/10/madame-peripetie/>

Obrázok 26 Madame Peripetie, Sylwana Zyburá

<http://www.artnau.com/2012/10/madame-peripetie/>

Obrázok 27 Julia Hetta, Another Magazine

<http://www.juliahetta.com/>

Obrázok 28 Julia Hetta, Double

<http://www.juliahetta.com/>

Obrázok 29 Karol Plicka, Dievča z veľkého lomu, 1925- 1927

<https://zurnal.pravda.sk/portret/clanok/334621-plickova-piesen-o-stratenom-raji/>

Obrázok 30 Karol Plicka, Zlatá brána

http://www.antikbuddha.com/czech/article_show.php?article_id=3848

Obrázok 31 Karol Plicka, Dievčatá z Lúžnej sa zabávajú

http://evikysupliky.rajce.idnes.cz/Slovensko_vo_fotografii_Karola_Plicku/#Dievcata_z_Luznej_sa_zabavaju.jpg

Obrázok 32 Václav Jirásek, Spánek s rybami, 1992

<https://digiarena.e15.cz/vaclav-jirasek-myslim-na-veci-ktere-jsem-jako-fotograf-opustil/?mobiredir=0>

Obrázok 33 Václav Jirásek, zo súboru Infection, 2000- 2003

http://zpravy.idnes.cz/foto.aspx?r=zpr_archiv&c=A110227_085735_kavarna_chu&foto=CHU3968b7_07_Jirasek_1_1836x1440.jpg

Obrázok 34 Zločiny. Ženy. Doc, plagát

Obrázok 35 Zločiny. Ženy. Doc, plagát

Obrázok 36 Zločiny. Ženy. Doc, fotka zo skúšky

Obrázok 37 Zločiny. Ženy. Doc, fotka zo skúšky

Obrázok 38- 43 videoklip Katarzia, Hodinový hotel

<https://www.youtube.com/watch?v=wGgnYZRhCzc>

Obrázok 44 K smrti šťastní, fotografie na plagát, foto: J. Hromádko

Obrázok 45 K smrti šťastní, fotografie na plagát, foto: J. Hromádko

Obrázok 46 K smrti šťastní, fotografie na plagát, foto: J. Hromádko

Obrázok 47 K smrti šťastní, fotografie na plagát, foto: J. Hromádko

Obrázok 48 K smrti šťastní, fotografie z predstavenia, foto: J. Hromádko

Obrázok 49 K smrti šťastní, fotografie z predstavenia, foto: J. Hromádko

Obrázok 50 K smrti šťastní, fotografie z predstavenia, foto: J. Hromádko

Obrázok 51 Krása I, fotografie z performance

Obrázok 52 Krása I, fotografie z performance

Obrázok 53 Krása I, fotografie z performance

Obrázok 54 Krása I, fotografie z performance

Obrázok 55 Krása I, fotografie z performance

Obrázok 56 Krása I, fotografie z performance

Obrázok 57 Krása II, fotografie šperkov, foto: J. Hovorka

Obrázok 58 Krása II, fotografie šperkov, foto: J. Hovorka

Obrázok 59 Krása II, fotografie šperkov, foto: J. Hovorka

Obrázok 60 Krása II, fotografie šperkov, foto: J. Hovorka

Obrázok 61 Krása II, fotografie šperkov, foto: J. Hovorka

Obrázok 62 Krása II, fotografie šperkov, foto: J. Hovorka

Obrázok 63 Krása II, fotografie šperkov, foto: J. Hovorka
Obrázok 64 Krása III Cyklus, fotografie z procesu tvorby
Obrázok 65 Krása III Cyklus, fotografie z procesu tvorby
Obrázok 66 Krása III Cyklus, fotografie z procesu tvorby
Obrázok 67 Krása III Cyklus, fotografie z procesu tvorby
Obrázok 68 Krása III Cyklus, fotografie z procesu tvorby
Obrázok 69 Krása III Cyklus, fotografie z procesu tvorby
Obrázok 70 Krása III Cyklus, fotografie z procesu tvorby
Obrázok 71 Krása III Cyklus, fotografie z procesu tvorby
Obrázok 72 Krása III Cyklus, fotografie z procesu tvorby
Obrázok 73 Krása III Cyklus, fotografie z procesu tvorby
Obrázok 74 Krása III Cyklus, fotografie z procesu tvorby
Obrázok 75 Krása III Cyklus, fotografie z procesu tvorby
Obrázok 76 Krása III Cyklus, finálne fotografie
Obrázok 77 Krása III Cyklus, finálne fotografie
Obrázok 78 Krása III Cyklus, finálne fotografie
Obrázok 79 Krása III Cyklus, finálne fotografie
Obrázok 80 Krása III Cyklus, finálne fotografie
Obrázok 81 Krása III Cyklus, finálne fotografie
Obrázok 82 Krása III Cyklus, fotografie 1. séria
Obrázok 83 Krása III Cyklus, fotografie 1. séria
Obrázok 84 Krása III Cyklus, fotografie 1. séria
Obrázok 85 Krása III Cyklus, fotografie 1. séria